МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

Г.О. Король

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

ДНІПРОПЕТРОВСЬК НМетАУ 2002

УДК 657.(075.8)

Король Г.О. Бухгалтерський облік: Опорний конспект лекцій.- Дніпропетровськ: НМетАУ, 2002. - 56 с.

В опорному конспекті представлений матеріал з основних тем дисципліни "Бухгалтерський облік", які передбачені навчальною програмою. Матеріал дисципліни наведений здебільшого в графічній формі, що сприяє найкращому його засвоєнню завдяки залученню в цей процес зорової пам'яті. Використання даної роботи дозволить частково або повністю виключити ведення студентом конспекту під час лекцій, що сприятиме зменшенню витрат часу на аудиторну роботу без зниження якості засвоєння навчального матеріалу.

Призначений для студентів економічних спеціальностей, а також для закладів підвищення кваліфікації та післядипломної освіти.

Іл.75. Табл. 13. Бібліогр.: 30 назв.

Рецензент В.Я.Плаксієнко, д-р.екон.наук, проф.
(Дніпропетровський державний агроуніверситет)

Редактор О.І.Лук'янець

© Національна металургійна академія України, 2002

ВСТУП

В умовах переходу України до ринкової економіки зростає потреба менеджерів усіх рівнів управління в якісній інформації, на основі якої будуть прийматися управлінські рішення. Така інформація виникає при здійсненні бухгалтерського обліку. При цьому контролюється виконання законодавчих актів, юридичних норм, забезпечуються дані для статистичних узагальнень.

Сьогодні існує багато літературних джерел, що відображають правила обліку. Найбільш вдалі з них наведені в списку літератури. При вивченні дисципліни студент може вибрати найбільш придатні для нього книги, може здійснити додатковий пошук літератури як вітчизняних, так і зарубіжних авторів.

1.ОБЛІК ЯК ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

1.1. Поняття про облік

Облік є функцією менеджменту другого порядку, або його підфункцією (рисунок 1.1).

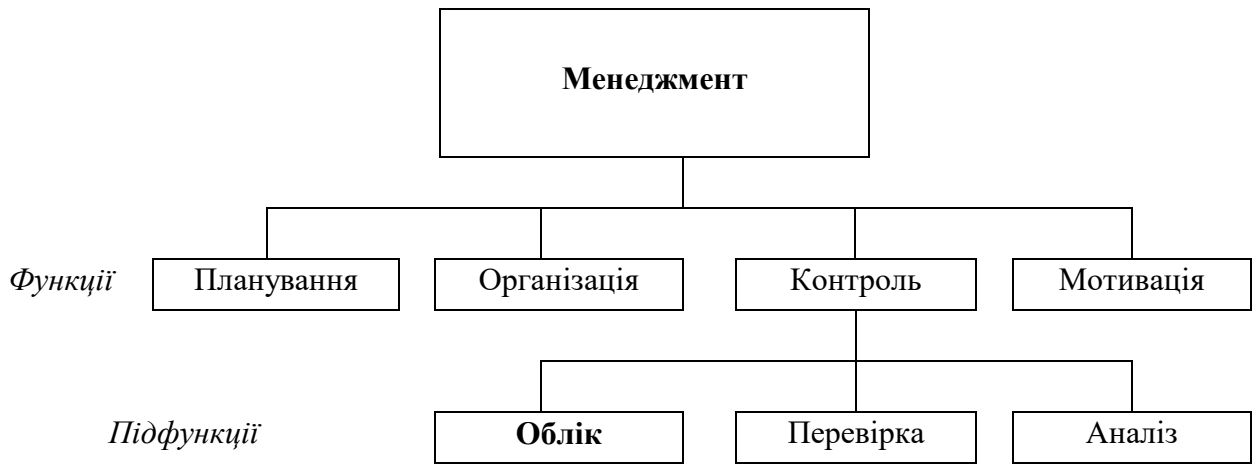

Рис. 1.1. Облік - підфункція менеджменту

При здійсненні обліку виконуються операції, які наведені на рис. 1.2.

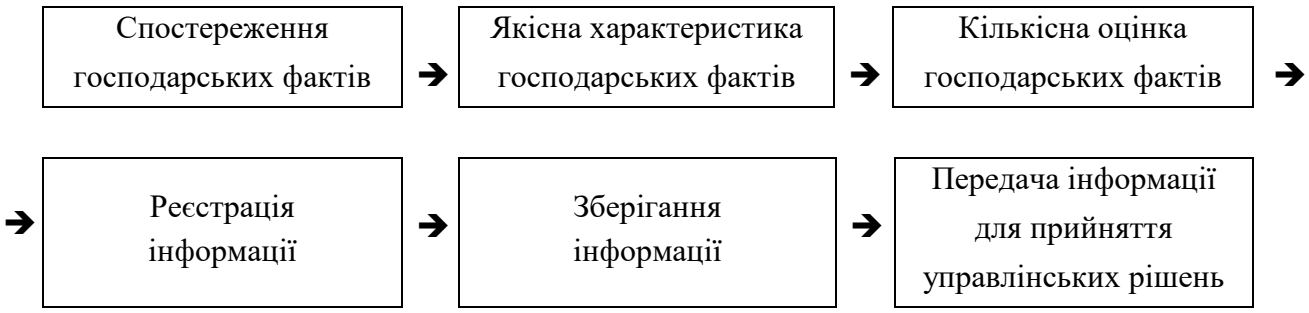

Рис. 1.2. Операції обліку

Для прийняття управлінських рішень використовується інформація про всі елементи суб'єкта та об'єкта управління, а також про стан зовнішнього середовища (рисунок 1.3).

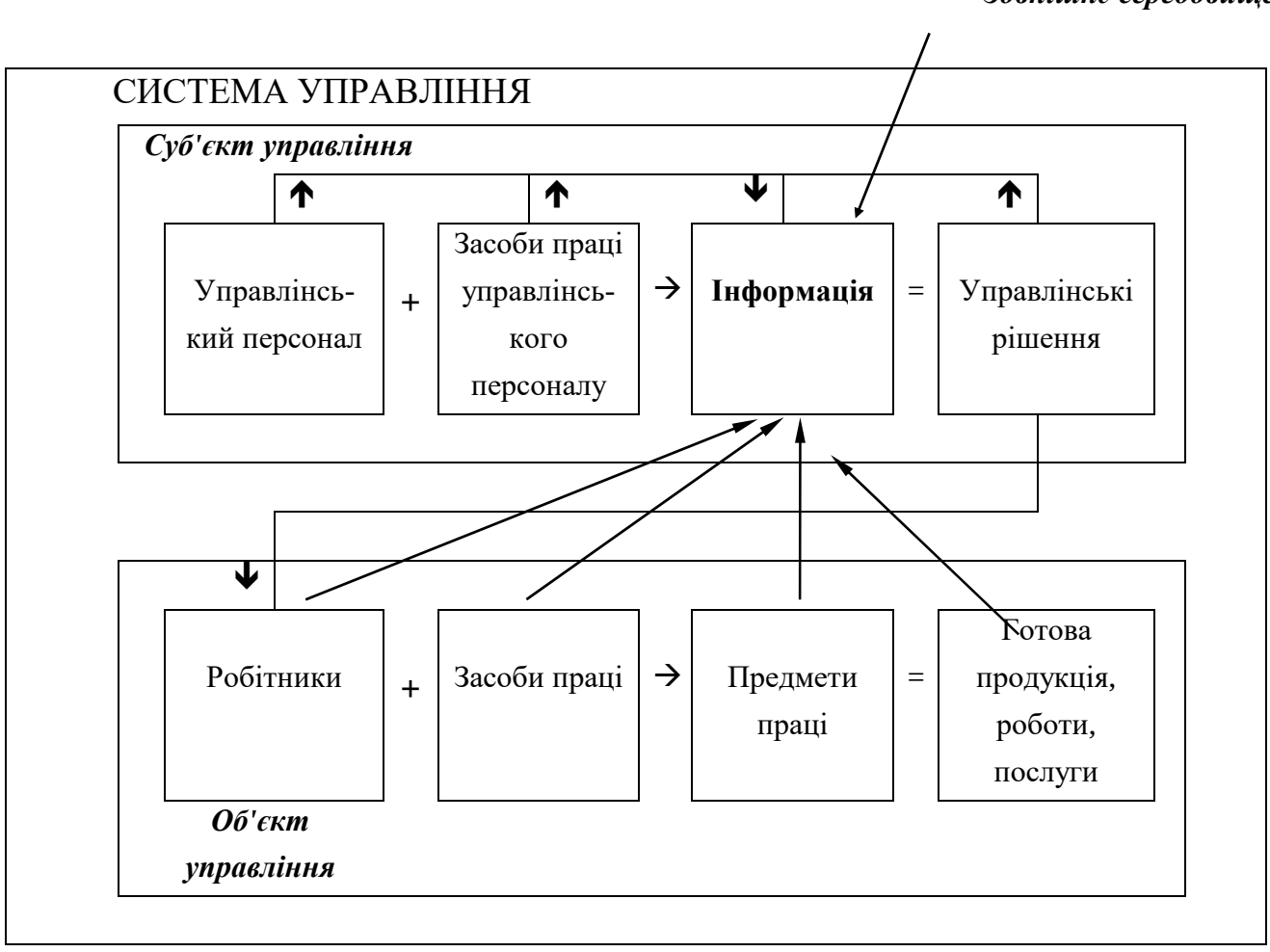

Рис. 1.3. Інформаційні потоки для прийняття управлінських рішень

Облік *- це процес спостереження, якісної характеристики, кількісної оцінки, реєстрації, зберігання та передачі інформації для прийняття управлінських рішень.*

1.2. Історична довідка

На рисунках 1.4, 1.5, 1.6 наведені схеми, що відображають основні етапи розвитку обліку як виду діяльності (рахівництво) і науки (рахунковідання).

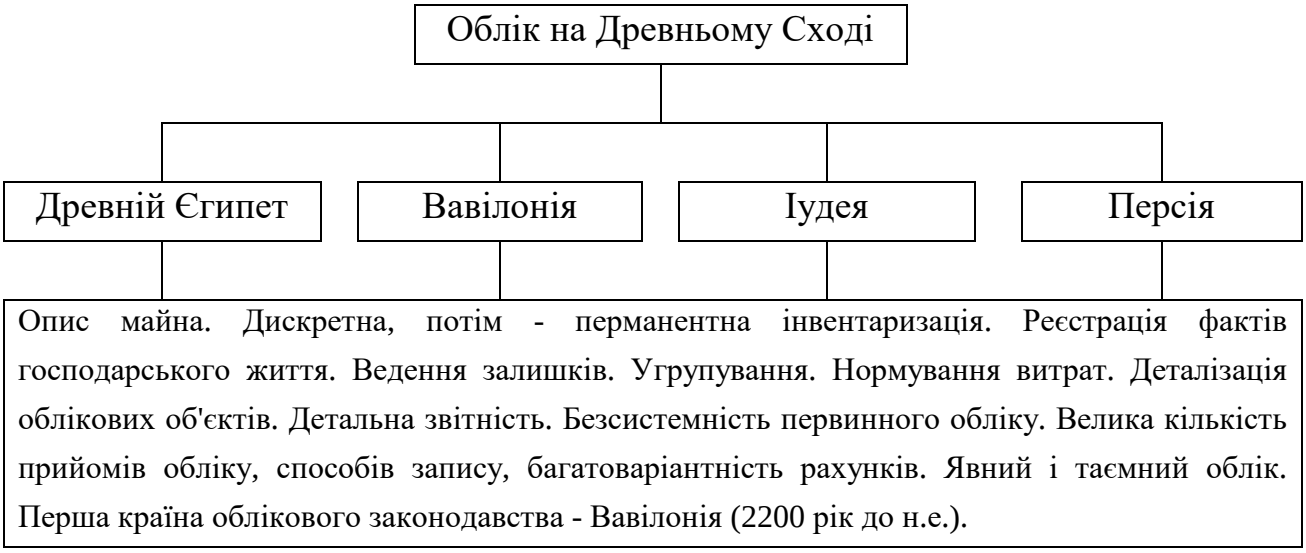

Рис. 1.4. Облік на Древньому Сході

Рис. 1.5. Облік в античному світі

Рис. 1.6. Облік середньовіччя

Облік як наука з'явився разом з книгами про нього. Найбільш відомі італійські імена піонерів обліку - Бенедотто Котрульї та Лука Пачолі. На рисунку 1.7 наведені головні положення їх трудів.

На рисунку 1.8 наведені імена найважливіших вчених, які створили і розвивали науку про облік.

В XX і XXI століттях розвиваються економічні аспекти обліку. Бухгалтерія зблизилася зі статистикою, в обліку використовуються математичні методи і обчислювальна техніка, розвивається облікове законодавство. Створені міжнародні бухгалтерські організації. Основні перспективи розвитку обліку в всесвітньому масштабі: розробка єдиної міжнародної термінології; розробка єдиної міжнародної методології; забезпечення незалежності бухгалтера від адміністрації; тенденція до стохастичного підходу при розрахунку облікових даних; автоматизація обліку; зростання престижу бухгалтерської професії.

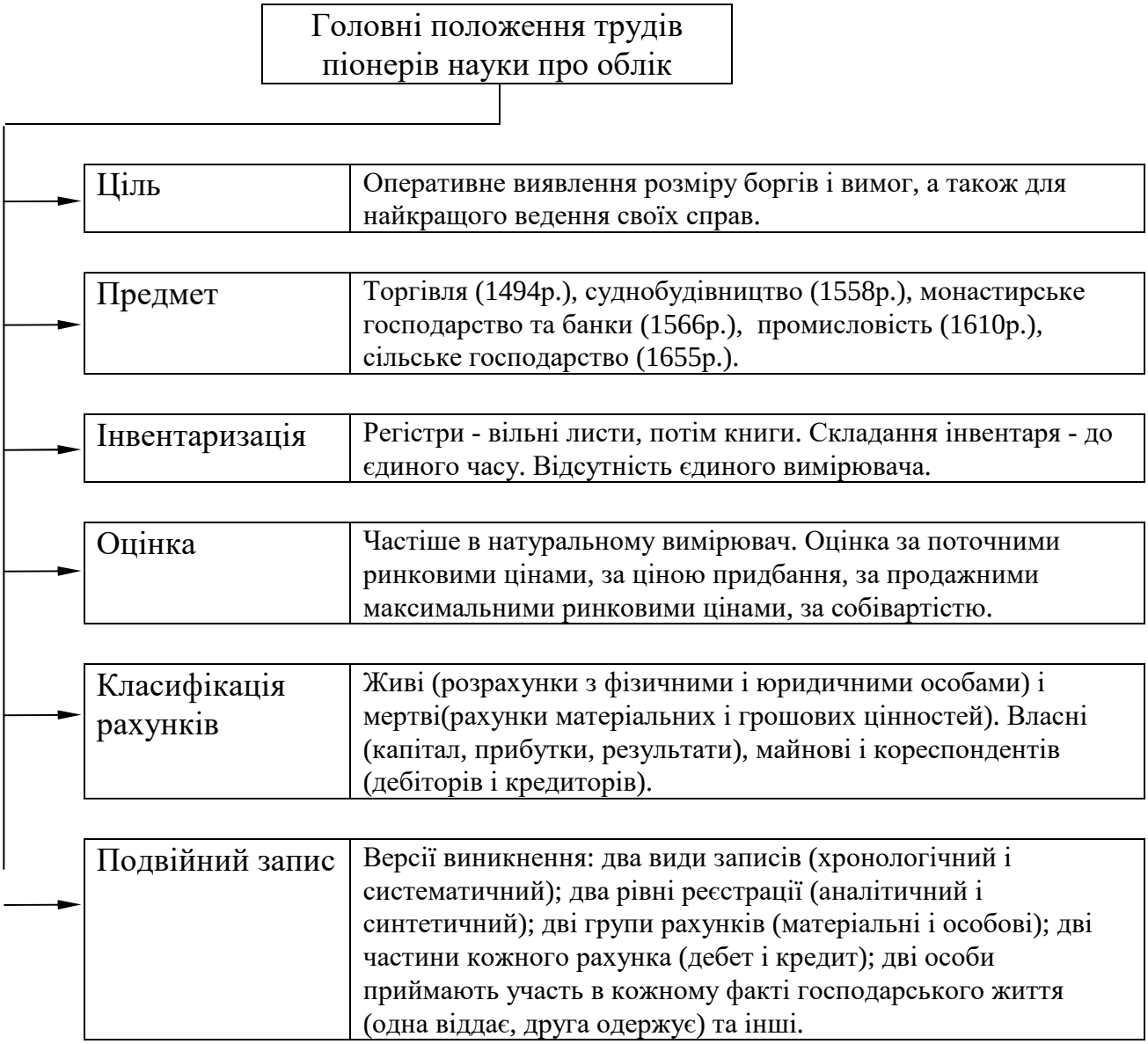

Рис. 1.7. Головні положення трудів піонерів обліку

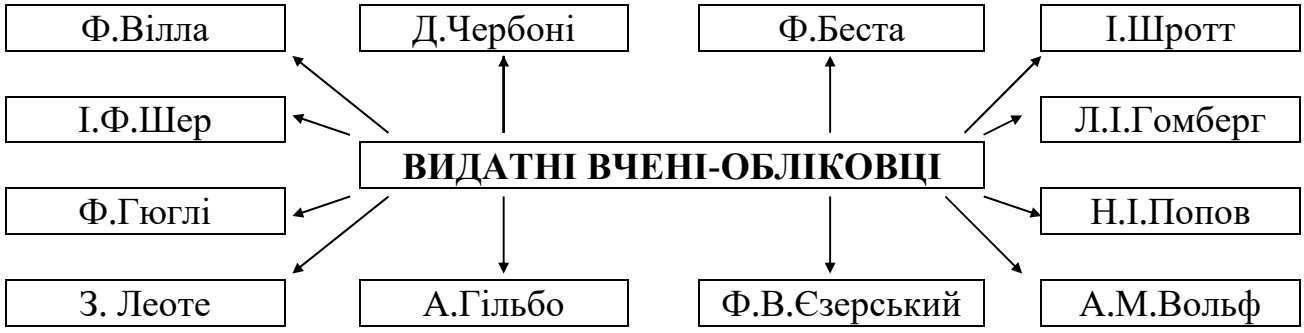

Рис. 1.8. Найбільш видатні вчені з обліку

1.3. Вимірювачі, які використовуються в обліку

В обліку, як і в плануванні, аналізі та інших функціях менеджменту, використовується три групи вимірювачів (рисунок 1.9).

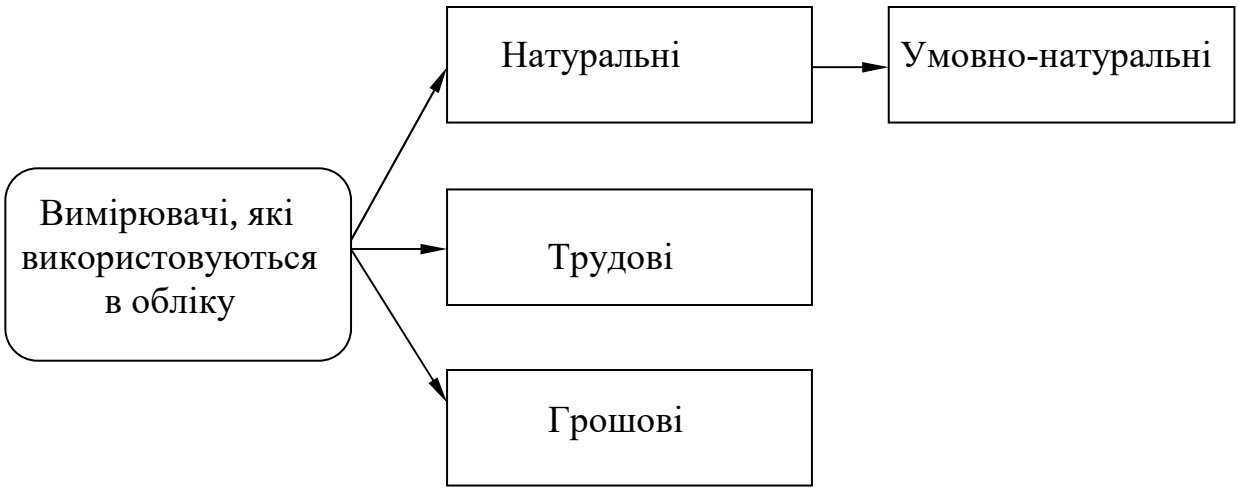

Рис. 1.9. Вимірювачі, які використовуються в обліку

1.4.Види обліку

У національній практиці історично склалося три види обліку, які розрізняються, головним чином, просторовими границями і мають єдину інформаційну базу (рисунок 1.10).

Рис. 1.10. Традиційні види обліку

У країнах з ринковою економікою, а тепер і в Україні згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку види обліку угруповуються за ознаками "конфіденційність", "користувачі" інформації таким чином (рисунок 1.11).

Рис. 1.11. Види обліку в країнах з ринковою економікою

1.5. Предмет і метод бухгалтерського обліку

Предмет бухгалтерського обліку складається з декількох груп об'єктів (рисунок 1.12).

Рис. 1.12. Предмет бухгалтерского обліку

Метод бухгалтерського обліку *- це сукупність засобів, які забезпечують одержання, обробку і видачу облікової інформації з метою її використання в управлінні.*

У бухгалтерському обліку використовується багато загально економічних методів. Але характерним являється використання своїх, власно бухгалтерських методів. Чотири пари найважливіших з цих

методів, які являються елементами загального методу бухгалтерського обліку, показано на рисунку 1.13.

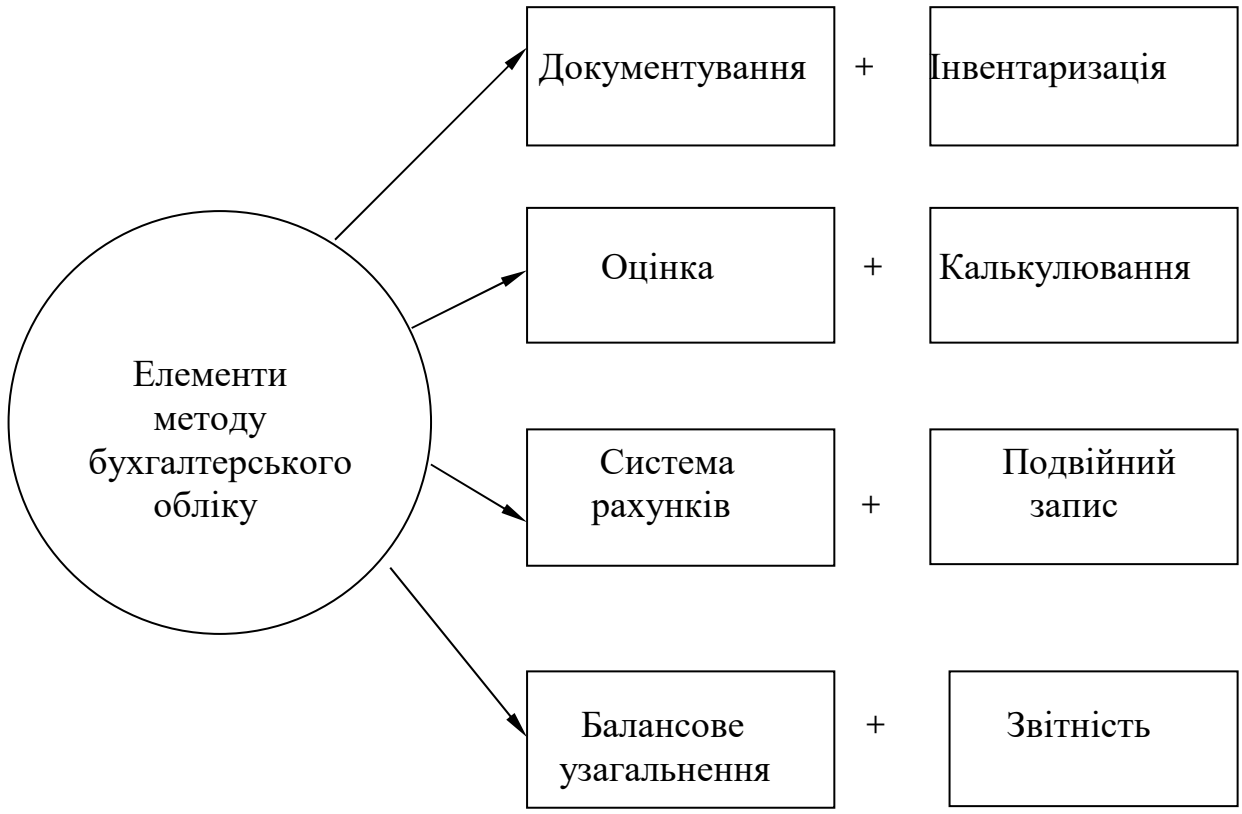

Рис. 1.13. Чотири пари елементів методу бухгалтерського обліку

На рисунку 1.14 відображений зв'язок бухгалтерського обліку з іншими науками.

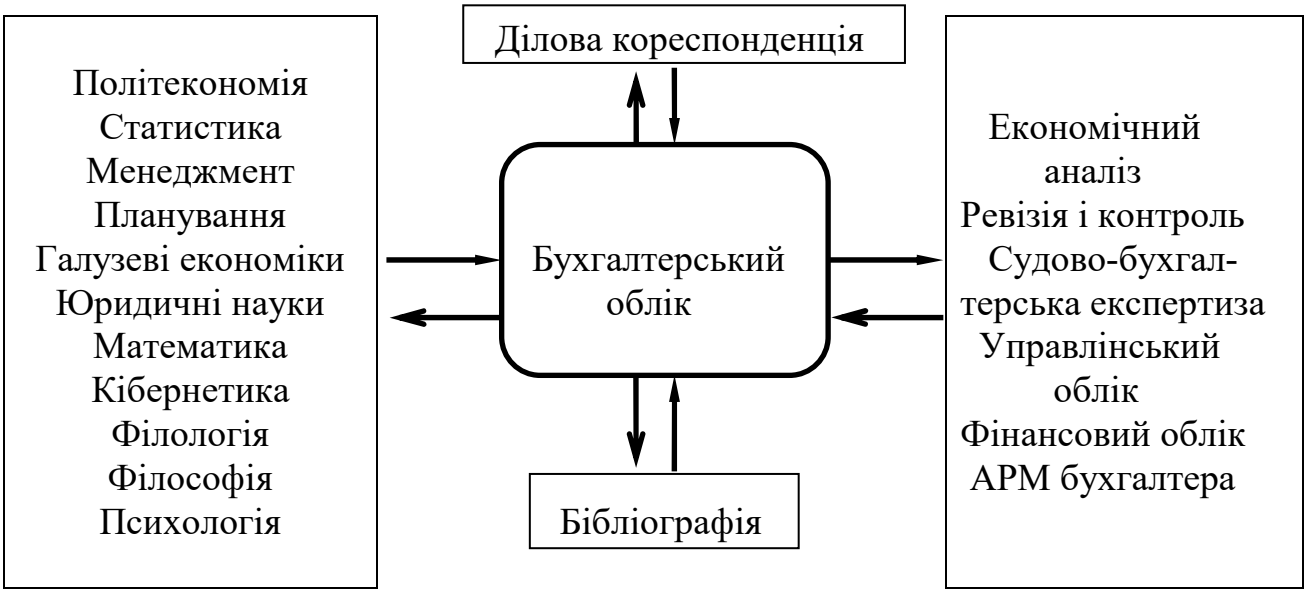

Рис. 1.14. Зв'язок бухгалтерського обліку з іншими науками

1.6. Контрольні запитання

Оберіть вірні відповіді з наведених нижче.

1. Бухгалтерський облік функціонує в межах:
   1)робочого місця; 2)цеху; 3)підприємства; 4)народного господарства.
2. Балансове узагальнення є в бухгалтерському обліку:
   1)предметом; 2)принципом; 3)елементом методу; 4)методом.
3. В бухгалтерському обліку застосовуються, в основному, вимірювачі:
   1)натуральні; 2)умовно-натуральні; 3)трудові; 4)грошові.
4. З позиції менеджменту облік є:
   1)підфункцією; 2)метою; 3)принципом; 4)методом.
5. Статистичний облік функціонує в межах:
   1)цеху; 2)робочого місця; 3)народного господарства; 4)підприємства.
6. Система рахунків є в бухгалтерському обліку:
   1)предметом; 2)принципом; 3)методом; 4)елементом методу.
7. Оперативний облік функціонує в межах:
   1)народного господарства; 2)робочого місця; 3)фірми; 4)галузі.
8. Подвійний запис є в бухгалтерському обліку:
   1)елементом методу; 2)принципом; 3)методом; 4)предметом.
9. В статистичному обліку використовуються вимірювачі:
   1)тільки натуральні; 2)тільки грошові; 3)тільки трудові; 4)усі.
10. Інвентаризація є в бухгалтерському обліку:
    1)предметом; 2)принципом; 3)методом; 4)елементом методу.
11. З указаних понять найбільш загальним є:
    1)облік; 2)менеджмент; 3)контроль; 4)аналіз.
12. В оперативному обліку використовуються вимірювачі:
    1)тільки натуральні; 2)натуральні і трудові; 3)тільки грошові; 4)умовно-натуральні.
13. Документування є в бухгалтерському обліку:
    1)принципом; 2)предметом; 3)методом; 4)елементом методу.
14. Поняття "управлінський облік" - це більш широке поняття, ніж:
    1)фінансовий облік; 2)менеджмент; 3)бухгалтерський облік; 4)нема вірної відповіді.

Література: [1, С.3-6; 9, С.5-18; 10, С.5-41; 11, С.10-51; 12, С.5-24; 13, С.5-31; 14, С.5-29; 15, С.5-43; 28, С.29-11; 29, С. 9-38; 30, С.9-25].

2. БАЛАНСОВЕ УЗАГАЛЬНЕННЯ

2.1. Структура бухгалтерського балансу

Балансове узагальнення *- це елемент методу бухгалтерського обліку, за допомогою якого одержують інформацію про активи, капітал і зобов'язання підприємства:*

-по кожному з їх видів;

-тільки в грошовому вимірнику;

-на певну дату.

Графічно баланс - це таблиця, яка складається з двох частин: актив і пасив.

На рисунках 2.1 і 2.2 наведені структури відповідно активу і пасиву балансу.

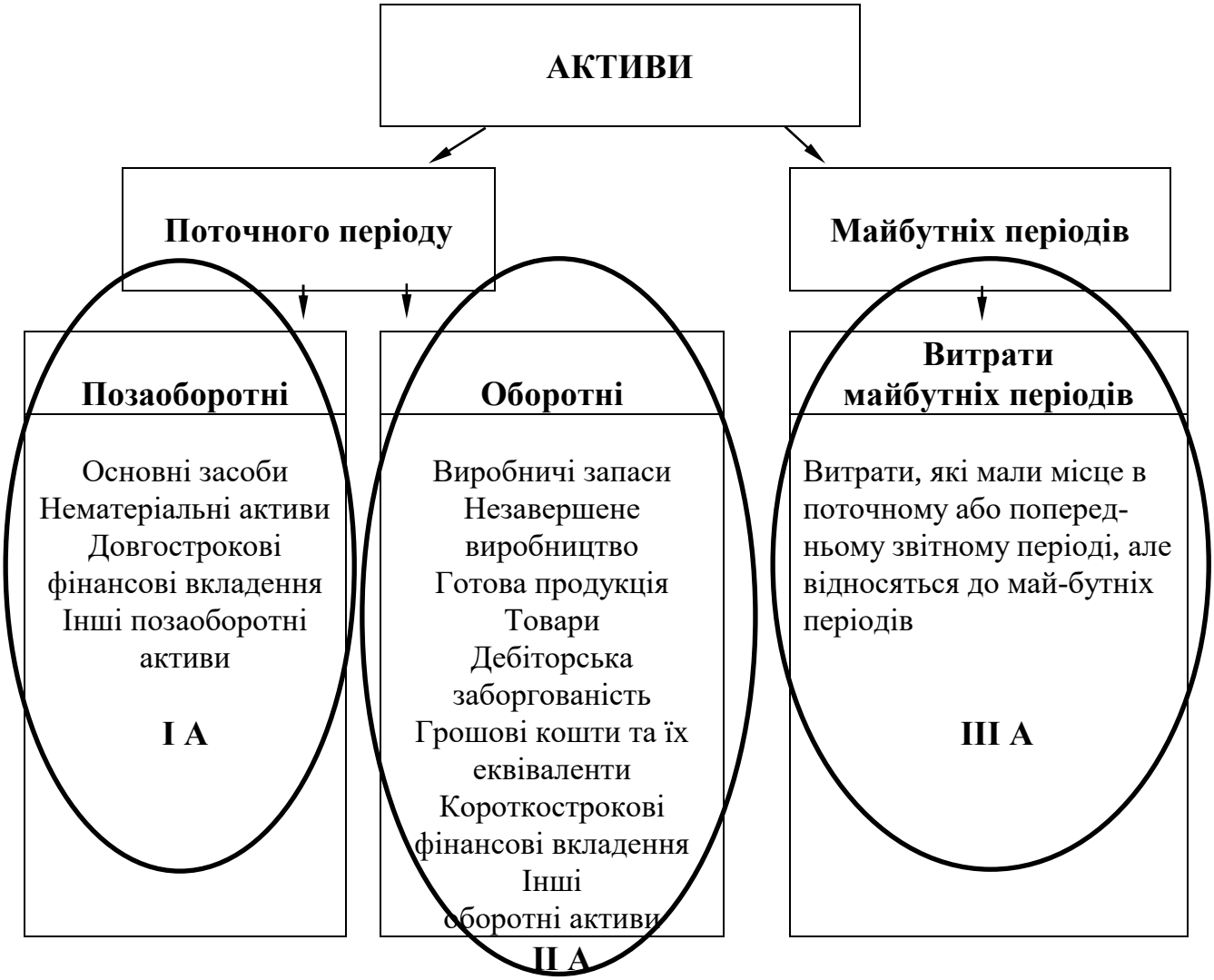

Рис.2.1. Структура активу балансу

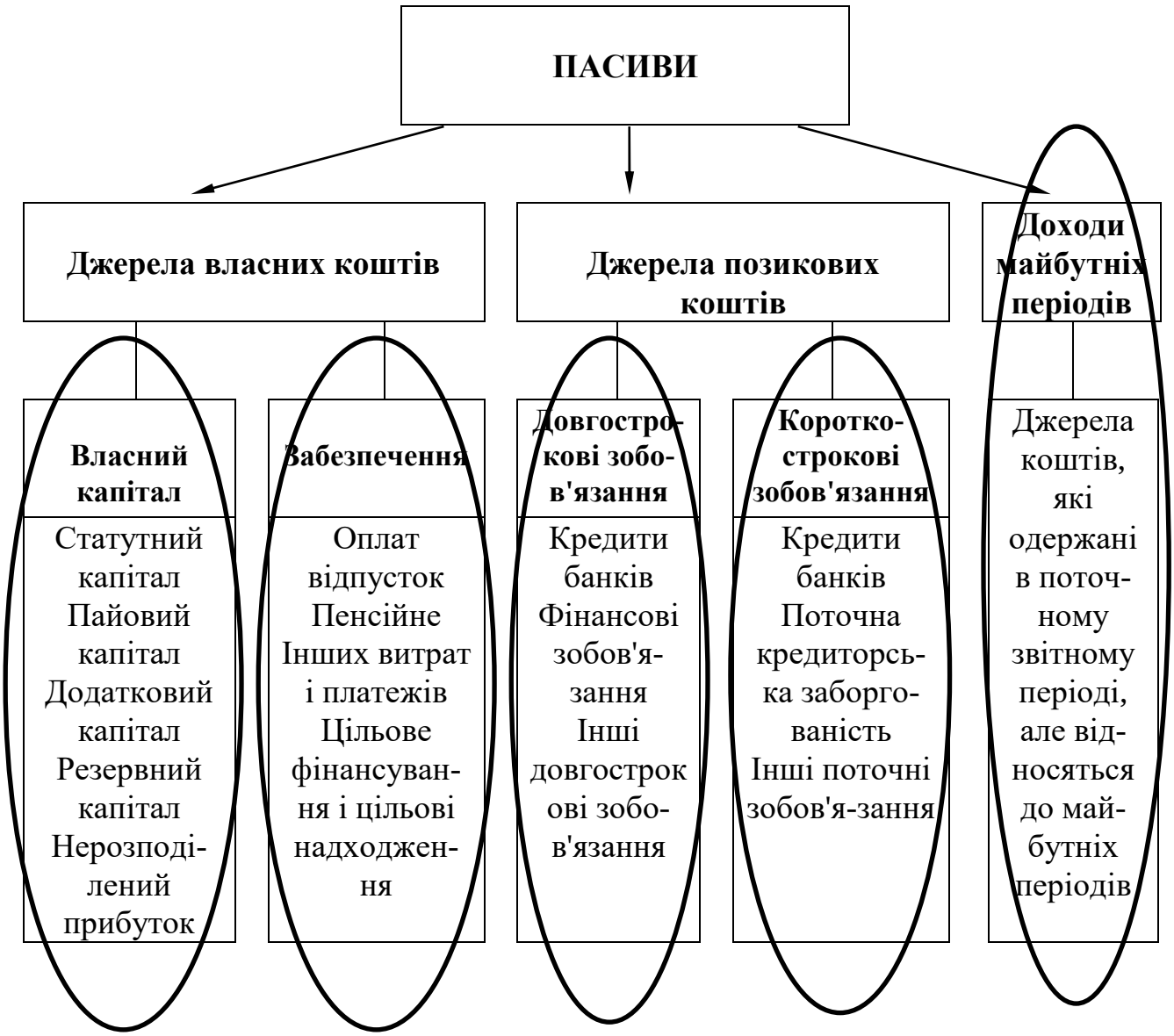

Рис.2.2. Структура пасиву балансу

2.2. Відомості, які одержують з балансу

На рисунку 2.3 показані основні відомості, які можна одержати завдяки даним, що наведені в балансі.

Рис. 2.3. Відомості, які одержують з балансу

2.3. Вплив господарських операцій на баланс

Типи господарських операцій за їх впливом на баланс приведені на рисунку 2.4.

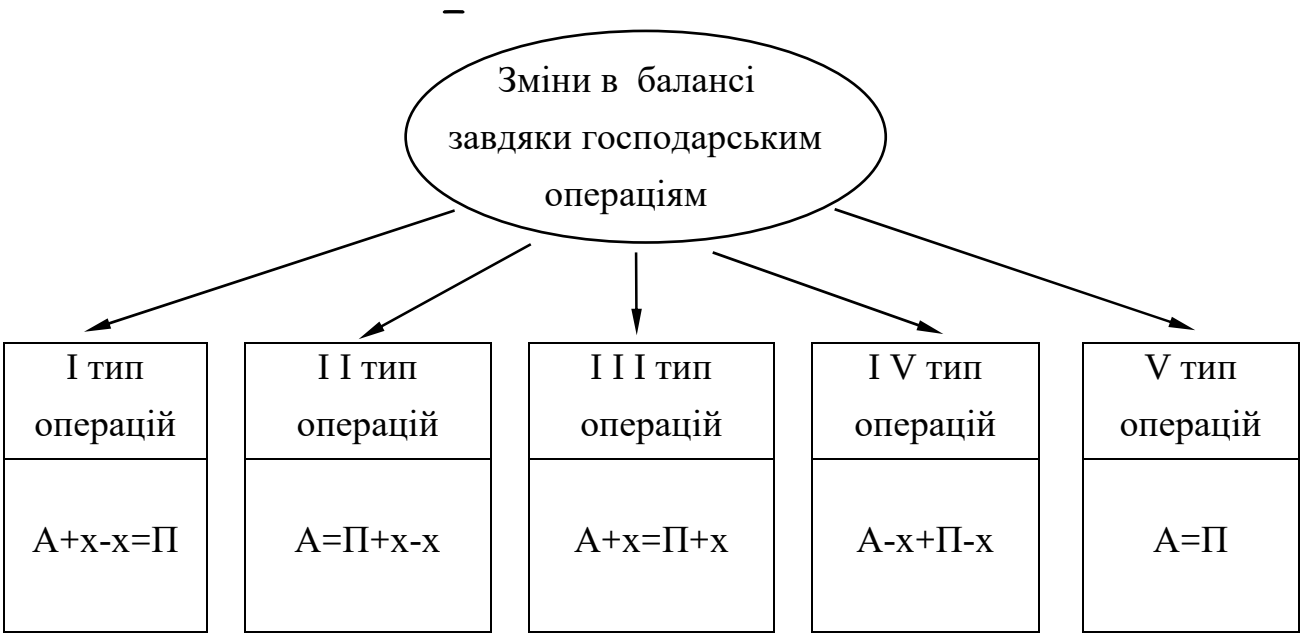

Рис. 2.4. Вплив господарських операцій на баланс

2.4. Контрольні запитання

Оберіть вірні відповіді з наведених нижче.

1. До кредиторської відноситься заборгованість підприємства:
   1)по авансах виданих; 2)по авансах одержаних; 3)за виконані роботи без оплати; 4)нема вірної відповіді.
2. До дебіторської відноситься заборгованість підприємства:
   1)по векселях виданих; 2)по авансах одержаних; 3)за виконані роботи без оплати; 4)нема вірної відповіді.
3. Надходження готової продукції з цеху на склад є переміщенням:
   1)активів підприємства; 2)пасивів та активів; 3)джерел засобів підприємства; 4)засобів підприємства та їх джерел.
4. При видачі заробітної плати робітникові з каси підприємства сума по активу балансу:
   1)зростає; 2)не змінюється; 3)зростає або зменшується; 4)нема вірної відповіді.

5. Показник забезпеченості власними коштами вираховується вимірювачами:

1)грошовими; 2)питомою вагою; 3)натуральними; 4)умовно-натуральними.

6. Готівка в касі підприємства - це його:

1)капітал; 2)джерело коштів; 3)активи; 4)зобов'язання перед робітниками.

7. Власний капітал підприємства відображається за статтями балансу:

1)грошові кошти; 2)основні засоби; 3)виробничі запаси; 4)нема вірної відповіді.

8. Зобов'язання підприємства відображаються за статтями балансу:

1)короткострокові фінансові вкладення; 2)розрахунки з оплати праці; 3)цільові надходження; 4)незавершене виробництво.

9. Можна розрахувати показники ліквідності:

1)декілька; 2)тільки один; 3)в поточний період у всесвітній економіці такі показники не використовуються; 4)для економіки України такі показники не прийнятні.

10. При одержанні на підприємство кредиту банку сумма по пасиву балансу:

1)збільшується; 2)зменшується; 3)лишається без змін; 4)або збільшується, або зменшується.

11. Під час витрати сировини на виробництво продукції сума по активу балансу:

1)збільшується; 2)зменшується; 3)лишається без змін; 4)або збільшується, або зменшується.

12. Створення з прибутку підприємства фонду розвитку виробництва викликає переміщення:

1)джерел засобів підприємства; 2)засобів підприємства; 3)засобів підприємства та їх джерел; 4)активів підприємства.

13. Заборгованість підприємства з авансів одержаних є його:

1)кредиторською заборгованістю; 2)дебіторською заборгованістю; 3)коштами, що прирівнюються до власних; 4)нема вірної відповіді.

Література: [1, С.3-6; 6, С.3-10; 13, С.32-47; 14, С.23-29; 15, С.58-70; 28, С.21-23; 29, С.528-555; 30, С.45-52].

3. СИСТЕМА РАХУНКІВ І ПОДВІЙНИЙ ЗАПИС

3.1. Поняття про бухгалтерський рахунок

Система рахунків *- це елемент методу бухгалтерського обліку, за допомогою якого одержують інформацію про активи, капітал і зобов'язання підприємства:*

-по кожному з їх видів окремо;

-як в грошовому, так і в натуральному вимірюванні;

-за звітний період.

На рисунку 3.1 показано, які види рахунків одержують з різних розділів балансу.

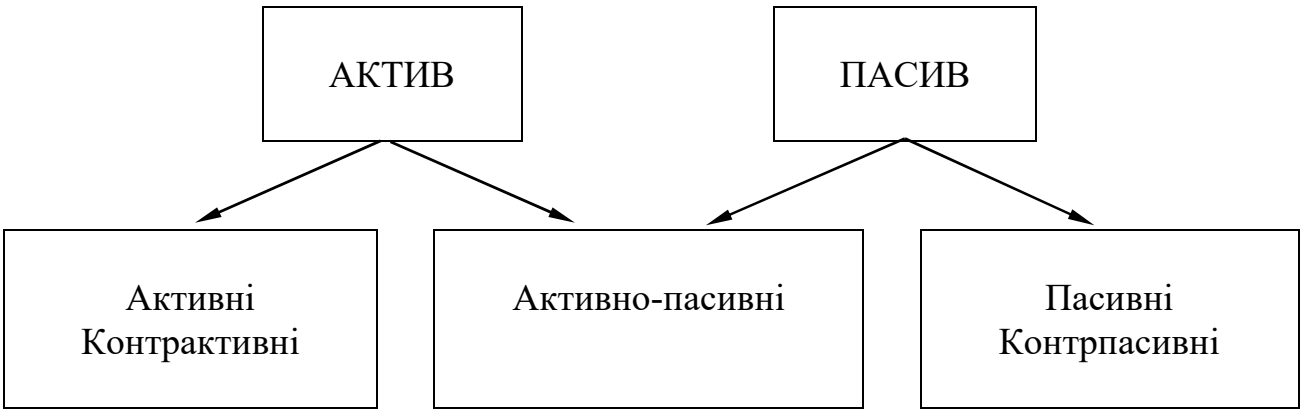

Рис. 3.1. Зв'язок рахунків з балансом

Вигляд активного і пасивного рахунків відображено на рисунку 3.2.

Активний рахунок

Д	28 "Товари"	К
$С_Н$ - 400 2) 200 14) 100	7) 500	
ОД - 300	ОК - 500	
$С_К$ - 200		

Пасивний рахунок

Д	50 "Довгострокові позики"	К
		$С_Н$ - 400
6) 200 18) 100		21) 500
ОД - 300		ОК - 500
		$С_К$ - 600

Рис. 3.2. Вигляд бухгалтерських рахунків

Правила роботи з **активними (контрпасивними) і пасивними (контрактивними) рахунками** наведені відповідно на рисунках 3.3 і 3.4.

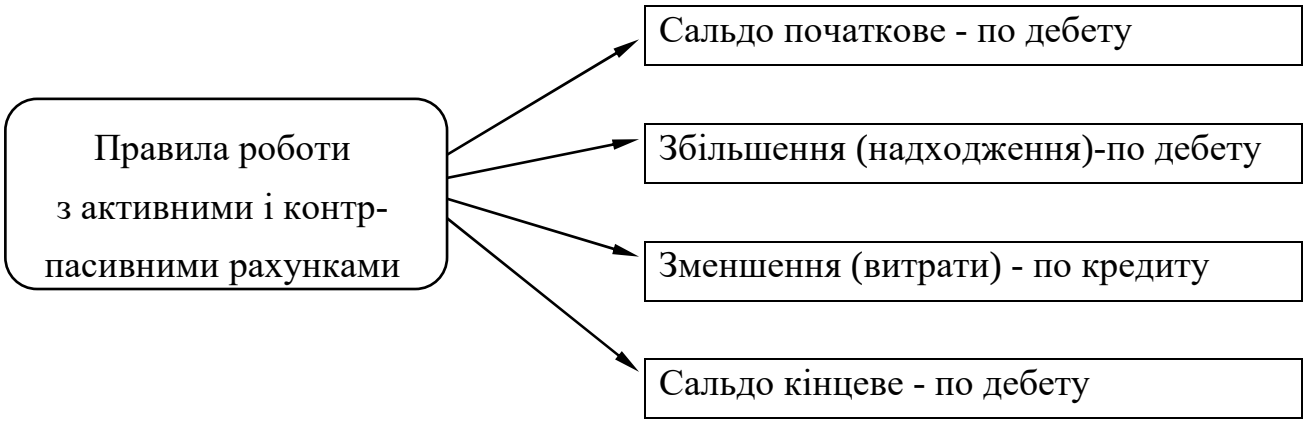

Рис. 3.3. Правила роботи з активними і контрпасивними рахунками

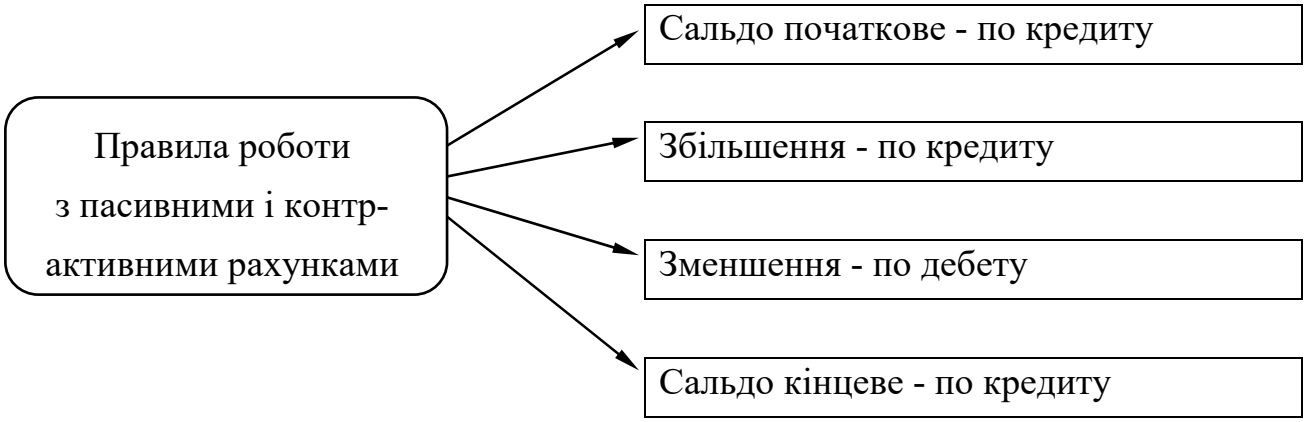

Рис. 3.4. Правила роботи з пасивними і контрактивними рахунками

Вибір правил роботи з **активно-пасивними рахунками** залежать від того, яким був рахунок на початок періоду.

3.2. План рахунків бухгалтерського обліку

План рахунків бухгалтерського обліку тісно пов'язаний з формами фінансової звітності (рисунки 3.5, 3.6).

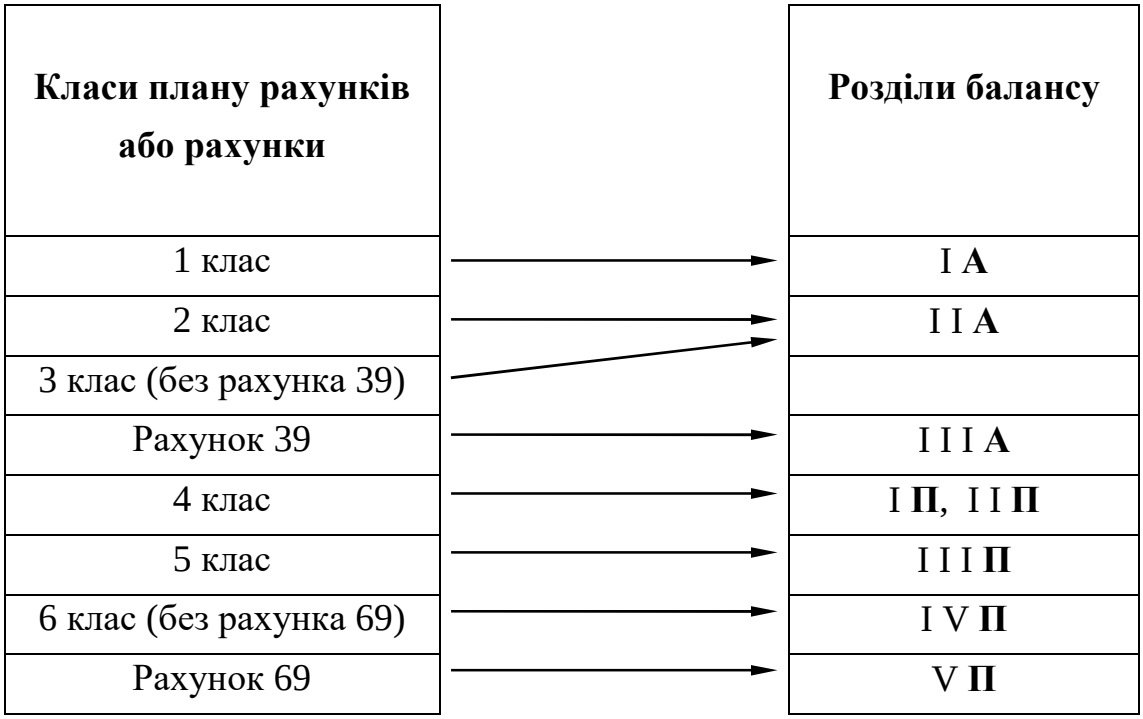

Рис. 3.5. Зв'язок плану рахунків з розділами балансу

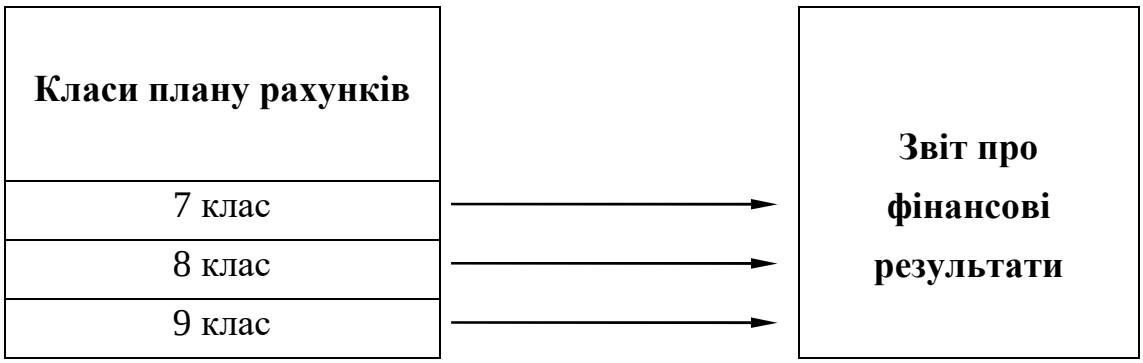

Рис. 3.6. Зв'язок плану рахунків зі звітом про фінансові результати

3.3. Синтетичний та аналітичний облік

Нижче наведені правила зв'язку синтетичних і аналітичних рахунків (рисунок 3.7).

I	$\mathbf{С_{НС} = \Sigma\, С_{НА}}$
II	$\mathbf{С_{КС} = \Sigma\, С_{КА}}$
III	$\mathbf{ОД_{С} = \Sigma\, ОД_{А}}$
IV	$\mathbf{ОК_{С} = \Sigma\, ОК_{А}}$

Рис. 3.7. Правила зв'язку синтетичних і аналітичних рахунків

3.4. Суть подвійного запису

Суть подвійного запису *заключається в тому, що сума по кожній господарській операції записується в бухгалтерські рахунки двічі: в дебет одного і кредит другого пов'язаного з ним рахунку.*

Правило подвійного запису наведене на рисунку 3.8.

Σ ОД = Σ ОК

Рис. 3.8. Правило подвійного запису

Використовуються такі види бухгалтерських проведень (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Види бухгалтерських проведень

Види проведень	Суть проведень	Приклади
Прості	Один рахунок дебетується, один кредитується	Д 23 К 20
Складні	Один рахунок дебетується, декілька кредитуються	Д 23 К 20 К 22
	Один рахунок кредитується, декілька дебетуються	Д 20 Д 22 К 63

3.5. Хронологічний і систематичний облік

Нижче наведений спрощений умовний приклад ведення хронологічного (в журналі господарських операцій) і систематичного (в бухгалтерських рахунках) обліку.

Баланс на початок звітного періоду представлений на рисунку 3.9, журнал господарських операцій за звітний період - в таблиці 3.2, пояснення до

складання бухгалтерських проведень - в таблиці 3.3, бухгалтерські рахунки за звітний період - на рисунку 3.10.

АКТИВ			**ПАСИВ**	
Грошові кошти (31)	100		Статутний капітал (40)	60
			Нерозподілений прибуток (44)	10
			Розрахунки з оплати праці (66)	30
Σ А -	100		**Σ П -**	100

Рис.3.9. Початковий баланс

Таблиця 3.2

Журнал господарських операцій за звітний період

№ операції	Дата	Назва господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
			Д	К	
1	...	Надійшли в касу з поточного рахунку гроші	**А+ х** 30	**А- х** 31	20
2	...	Надійшли від постачальника матеріали	**А+ х** 20	**П+ х** 63	10
3	...	Сплачено постачальнику за матеріали	**П- х** 63	**А - х** 31	10
4	...	Видана з каси заробітна плата	**П- х** 66	**А - х** 30	20
Разом					60

Таблиця 3.3

Пояснення до складання кореспонденції рахунків

№ операції	Назва об'єкта	Номер рахунка	Активний чи пасивний	Збільшення чи зменшення	Дебет чи кредит
1	2	3	4	5	6
1	Каса	30	А	+ х	Д
	Поточний рахунок	31	А	- х	К

Продовження табл. 3.3

1	2	3	4	5	6
2	Матеріали	20	А	+ х	Д
	Розрахунки з постачальником	63	П	+ х	К
3	Поточний рахунок	31	А	- х	К
	Розрахунки з постачальником	63	П	- х	Д
4	Каса	30	А	- х	К
	Розрахунки з оплати праці	66	П	- х	Д

Д 31 К	
$С_Н$ - 100	1) 20 3) 10
ОД -	ОК - 30
$С_К$ - 70	

Д 40 К	
	$С_Н$ - 60
ОД -	ОК -
	$С_К$ - 60

Д 44 К	
	$С_Н$ - 10
ОД -	ОК -
	$С_К$ - 10

Д 66 К	
	$С_Н$ - 30
4) 20	
ОД - 20	ОК -
	$С_К$ - 10

Д 30 К	
$С_Н$ - 1) 20	4) 20
ОД - 20	ОК - 20
$С_К$ -	

Д 20 К	
$С_Н$ - 2) 10	
ОД - 10	ОК -
$С_К$ - 10	

Д 63 К	
	$С_Н$ - 2) 10
3) 10	
ОД - 10	ОК - 10
	$С_К$ -

Рис. 3.10. Бухгалтерські рахунки за звітний період

3.6. Оборотна відомість за синтетичними рахунками

Оборотна відомість за синтетичними рахунками - це комплексний документ динамічного характеру (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4

Оборотна відомість за синтетичними рахунками

Номер рахунка	Сальдо на початок звітного періоду		Обороти за звітний період		Сальдо на кінець звітного періоду	
	Д	К	ОД	ОК	Д	К
20	-	-	10	-	10	-
30	-	-	20	20	-	-
31	100	-	-	30	70	-
40	-	60	-	-	-	60
44	-	10	-	-	-	10
63	-	-	10	10	-	-
66		30	20	-	-	10
Разом	100	100	60	60	80	80

Баланс на кінець звітного періоду показаний на рисунку 3.11, правила оборотної відомості для балансу-брутто - на рисунку 3.12, для балансу-нетто - на рисунку 3.13.

АКТИВ			**ПАСИВ**	
Виробничі запаси (20)	10		Статутний капітал (40)	60
Грошові кошти (31)	70		Нерозподілений прибуток (44)	10
			Розрахунки з оплати праці (66)	10
Σ А -	80		**Σ П -**	80

Рис.3.11. Баланс на кінець звітного періоду

I	$\Sigma C_{НД} = \Sigma A_{Н} = \Sigma П_{Н} = \Sigma C_{НК}$
II	$\Sigma C_{КД} = \Sigma A_{К} = \Sigma П_{К} = \Sigma C_{КК}$
III	$\Sigma ОД = \Sigma ОК$

Рис. 3.12. Правила оборотної відомості для балансу-брутто

I	$\Sigma C_{НД} = \Sigma A_{Н} + \Sigma Отр.н = \Sigma П_{Н} + \Sigma Отр.н = \Sigma C_{НК}$
II	$\Sigma C_{КД} = \Sigma A_{К} + \Sigma Отр.к = \Sigma П_{К} + \Sigma Отр.к = \Sigma C_{КК}$
III	$\Sigma ОД = \Sigma ОК$

Рис. 3.13. Правила оборотної відомості для балансу-нетто

3.7. Контрольні запитання

Оберіть вірні відповіді з наведених нижче.

1. По дебету пасивного рахунка відображається:
   1)вибуття джерел засобів підприємства; 2)прибуття джерел засобів підприємства; 3)вибуття засобів підприємства; 4)прибуття засобів підприємства.
2. Активні рахунки виходять:
   1)тільки з активу балансу; 2)з активу, а інколи і з пасиву балансу; 3)тільки з пасиву балансу; 4)з пасиву, а інколи і з активу балансу.
3. Оборот по кредиту активного рахунка дорівнює:
   1)сумі усіх надходжень; 2)сальдо початковому плюс сума усіх надходжень; 3)сальдо початковому мінус сума усіх надходжень; 4)нема вірної відповіді.
4. Аналітичні рахунки відкриваються до:
   1)синтетичних рахунків; 2)журналу господарчих операцій; 3)журналу-ордера; 4)відомості журналу-ордера.
5. Бухгалтерський рахунок "Матеріали" є документом:
   1)аналітичним; 2)хронологічним; 3)систематичним; 4)комбінованим.
6. Синтетичні рахунки відкриваються до:
   1)аналітичних; 2)журналу-ордера; 3)відомості до журналу-ордера; 4)нема вірної відповіді.
7. Однією з частин бухгалтерського рахунка є:
   1)актив; 2)дебет; 3)пасив; 4)сторно.
8. В оборотній відомості сума оборотів по дебету всіх рахунків дорівнює:
   1)сумі по активу балансу; 2)сумі по пасиву балансу; 3)сумі по журналу господарських операцій; 4)сумі сальдо початкових по дебету всіх рахунків.

9. При використанні балансу-нетто сума сальдо початкових по дебету усіх рахунків завжди дорівнює:

1)сумі по активу балансу на початок періоду; 2)сумі по пасиву балансу на початок періоду; 3)сумі сальдо початкових по кредиту усіх рахунків; 4)сумі сальдо кінцевих по кредиту усіх рахунків.

10. Журнал господарських операцій є документом:

1)аналітичним; 2)хронологічним; 3)систематичним; 4)синтетичним.

11. Оборот по дебету пасивного рахунка дорівнює:

1)обороту по кредиту; 2)сальдо початковому; 3)сальдо кінцевому; 4)нема вірної відповіді.

12. До хронологічних документів відносяться:

1)бухгалтерський баланс; 2)бухгалтерський рахунок; 3)накопичувальна відомість; 4)нема вірної відповіді.

13. До систематичних документів відносяться:

1)бухгалтерський баланс; 2)бухгалтерський рахунок; 3)накопичувальна відомість; 4)нема вірної відповіді.

Література: [9, С.151-165; 10, С.87-124; 13, С.48-85; 14, С.30-54; 15, С.71-106].

4. ДОКУМЕНТООБОРОТ І ФОРМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

4.1. Документування та інвентаризація

На рисунку 4.1. показано вміст бухгалтерських документів, а в таблиці 4.1. - їх класифікацію за деякими ознаками.

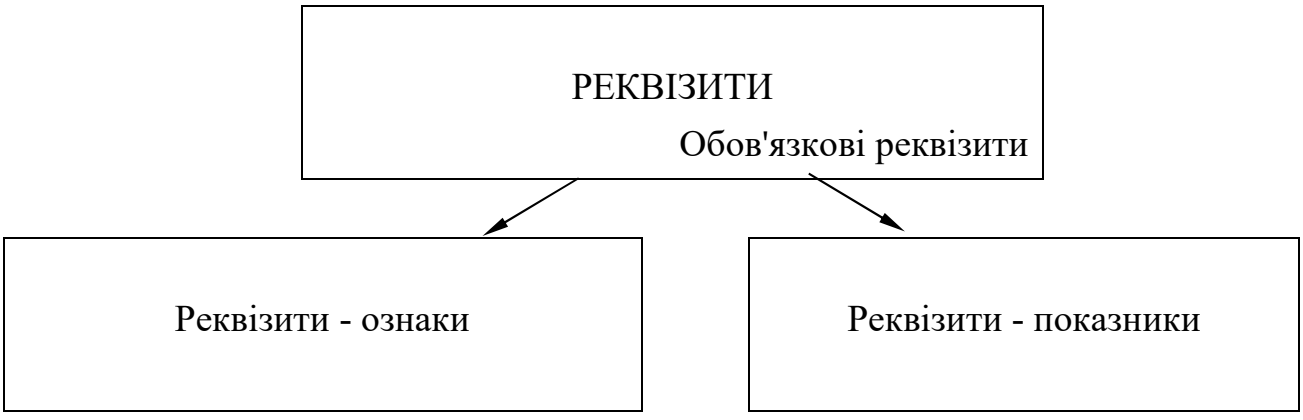

Рис. 4.1. Вміст документів

Таблиця 4.1

Класифікація бухгалтерських документів

Ознака класифікації	Види документів	Приклади
За моментом складання	Первинні	Накладна
	Бухгалтерські регістри	Оборотна відомість
За рівнем затвердження форми	Типові	Бухгалтерський баланс
	Спеціалізовані	Калькуляція
За рівнем стандартизації	Уніфіковані	Калькуляція
	Стандартизовані	Касовий ордер

Класифікація інвентаризацій за деякими ознаками наведена в таблиці 4.2, а документооборот під час інвентаризації - на рисунку 4.2.

Таблиця 4.2

Класифікація інвентаризацій

Ознака класифікації	Види інвентаризацій
За масштабом охоплення об'єктів	Повна
	Часткова
За періодичністю проведення	Періодична
	Разова
За плановістю проведення	Планова
	Випадкова
	Раптова

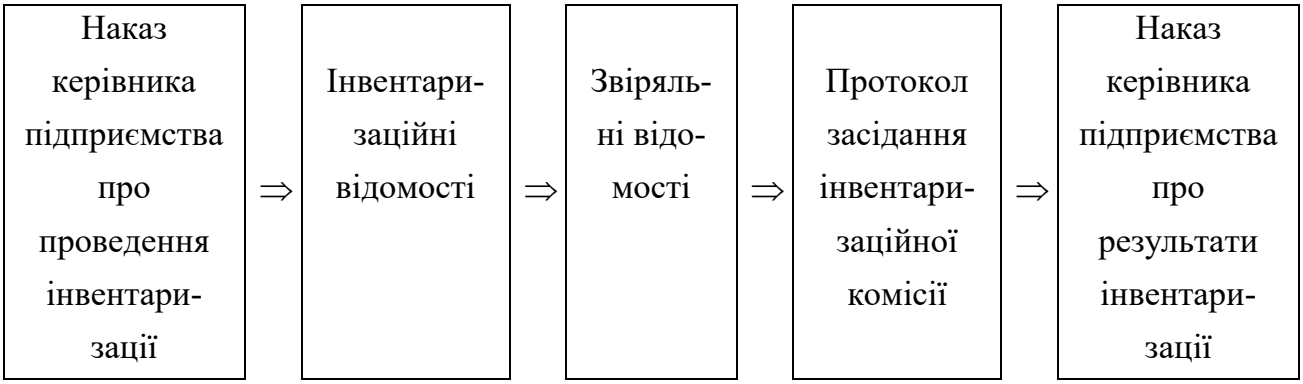

Рис. 4.2. Документи, які складаються при інвентаризації

4.2. Оцінка і калькулювання

Види оцінок в бухгалтерському обліку показані на рисунку 4.3.

Рис. 4.3. Види оцінок

4.3. Методи виправлення помилок в бухгалтерських записах

Методи виправлення помилок та умови їх використання наведені на рисунку 4.4.

Рис. 4.4. Методи виправлення помилок в бухгалтерських записах

4.4. Форми бухгалтерського обліку

Порядок проходження інформації крізь бухгалтерські документи при класичній формі бухгалтерського обліку показаний на рисунку 4.5, а при журнально-ордерній - на рисунку 4.6, бланки журналу-ордера, відомості до нього, сторінки головної книги - відповідно в таблицях 4.3, 4.4, 4.5.

Рис. 4.5. Документи, які складаються при класичній формі бухгалтерського обліку

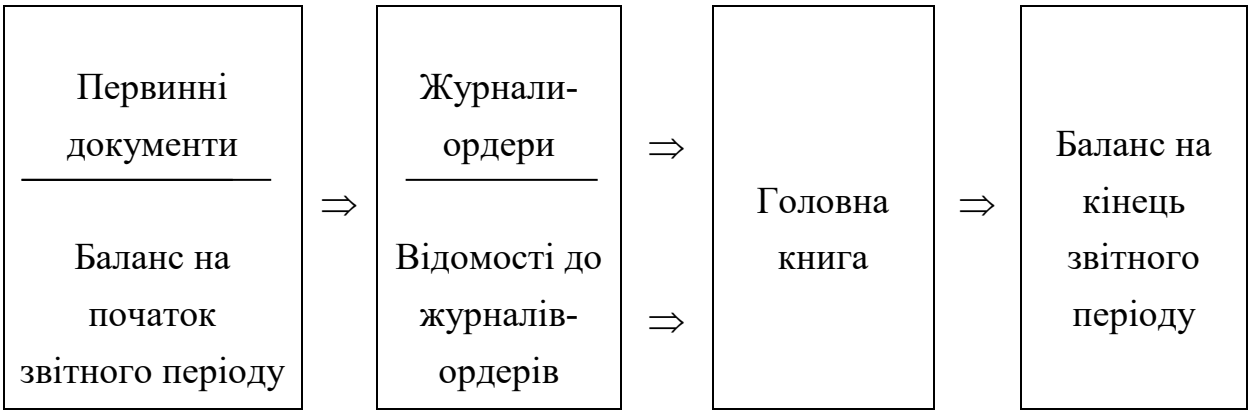

Рис. 4.6. Документи, які складаються при журнально-ордерній формі бухгалтерського обліку

Таблиця 4.3

Бланк журналу-ордера

Сальдо початкове (для пасивного рахунка)

№ запису	Дата	В дебет рахунків				ОК
		...	...	...	...	
За місяць						

Сальдо кінцеве(для пасивного рахунка)

Таблиця 4.4

Бланк відомості до журналу-ордера

Сальдо початкове (для активного рахунка)

№ запису	Дата	З кредиту рахунків				ОД
		...	...	...	...	
За місяць						

Сальдо кінцеве (для активного рахунка)

Таблиця 4.5

Бланк сторінки головної книги

Місяць	Обороти по дебету з кредиту рахунків				ОК	Сальдо	
	...	...	...	ОД		Д	К
$С_н$							
січень							
лютий							
...							
грудень							
За рік							

4.5. Контрольні запитання

Оберіть вірні відповіді з наведених нижче.

1. При журнально-ордерній формі бухгалтерського обліку обов"язково використовуються такі документи:

1)журнал господарських операцій; 2)оборотна відомість з синтетичних рахунків; 3)головна книга; 4)нема вірної відповіді.

2. Документ є стандартизованим, якщо він має:

1)обов"язкові реквізити; 2)типові розміри; 3)типовий набір реквізитів-ознак; 4)типовий набір реквізитів-показників.

3. Відомість нарахування заробітної плати відноситься до:

1)первинних документів; 2)бухгалтерських реєстрів; 3)хронологічних документів; 4)систематичних документів.

4. Проставлення в документах цін на товарно-матеріальні цінності є:

1)контировкою; 2)таксировкою; 3)розцінкою; 4)бухгалтерською проводкою.

5. Первинними документами з обліку особового складу підприємства є:

1)наряд; 2)табель; 3)особова картка робітника; 4)наказ керівника підприємства.

6. Бухгалтерський рахунок "Матеріали" є документом:

1)аналітичним; 2)хронологічним; 3)систематичним; 4)комбінованим.

7. По дебетовому принципу будуються:

1)журнал-ордер по рахунку "Касса"; 2)журнал-ордер по рахунку "Статутний фонд"; 3)відомість до журналу-ордера по рахунку "Розрахунковий рахунок"; 4)головна книга.

6. Розрізняють інвентаризації:

1)суб"єктні та об"єктні; 2)повні та часткові; 3)разові та постійні; 4)нема вірної відповіді.

9. Реєстри синтетичні використовуються для:

1)деталізації записів; 2)реєстрації аналітичних записів; 3)групування даних по бухгалтерських рахунках; 4)для обліку синтетичних матеріалів.

10. Реквізит-ознака характеризує:

1)кількісну сторону явища; 2)якісну сторону явища; 3)обов"язкову сторону явища; 4)спеціальну сторону явища.

11. У залежності від кількості об"єктів, що відображаються, документи бувають:

1)одиничними; 2)звідними; 3)синтетичними; 4)багатопозиційними.

12. За значенням помилки в бухгалтерских записах бувають:

1)локальні; 2)в записах; 3)в розносках; 4)механічні.

Література: [8, С.2-30; 9, В. 89-126; 10, С. 125-149, 173-217; 13, С. 86-125; 14, С.83-118; 15, С. 107-154; 16, С.5-92].

5. ОБЛІК ПРАЦІ ТА ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

5.1. Облік особового складу, відпрацьованого часу, виробітку і доплат

Характеристика обліку об'єктів, які розглядаються в цьому параграфі, наведена в таблиці 5.1.

Таблиця 5.1

Характеристика обліку праці

Об'єкт обліку	Де ведеться облік	Хто веде облік	Первинні документи	Примітка
Особовий склад робітників	Відділ кадрів	Інспектор відділу кадрів	Накази: про зарахування на роботу; про переміщення робітника; про звільнення робітника; про відпустку	Для всіх робітників
Відпрацьований час	На робочому місці робітника	Табельник	Табель	Для всіх робітників
Виробіток	На робочому місці робітника	Майстер, бригадир, робітник служби контролю	Рапорт про виробіток Наряд	Для робітників- відрядників
Доплати	На робочому місці робітника	Майстер, бригадир, робітник служби контролю	Листок про доплату	Для всіх робітників

5.2. Нарахування заробітної плати

Джерела нарахування заробітної плати та рахунки, які при цьому дебетуються, показані на рисунку 5.1, бухгалтерські регістри для відображення заробітної плати - на рисунку 5.2, порядок нарахування відпускних - на рисунку 5.3, бухгалтерські проведення за цими операціями - на рисунку 5.4.

Рис. 5.1. Джерела нарахування заробітної плати

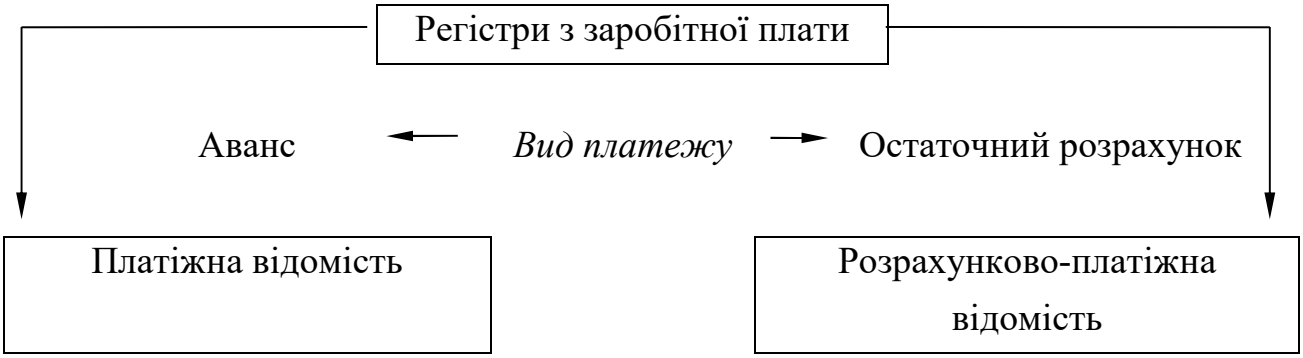

Рис. 5.2. Регістри з заробітної плати

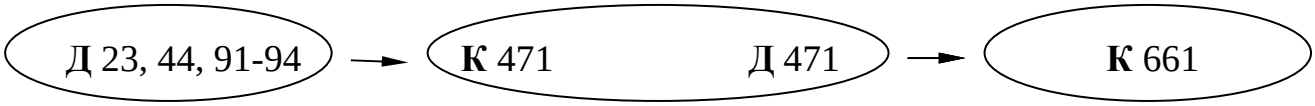

Рис. 5.3. Схема нарахування відпускних

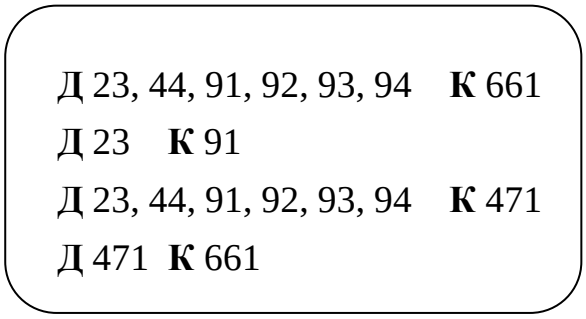

Рис. 5.4. Бухгалтерські проведення з нарахування заробітної плати

5.3.Облік вирахувань із заробітної плати

На рисунку 5.5 показані види вирахувань із заробітної плати, на рисунку 5.6 - схема контировок, на рисунку 5.7 - бухгалтерські проведення.

Рис. 5.5. Види вирахувань із заробітної плати

Рис. 5.6. Схема контировок з вирахувань із заробітної плати

Д 661 **К** 641**,** 651, 652, 653, 375, 377, 685
Д 641**,** 651, 652, 653, 685 **К** 331

Рис. 5.7. Бухгалтерські проведення з вирахувань із заробітної плати

5.4. Відображення в обліку видачі заробітної плати

Бухгалтерські проведення з обліку видачі заробітної плати і її депонування показані на рисунку 5.8.

Д 301 **К** 331	**Д** 331 **К** 301
Д 661 **К** 301	**Д** 301 **К** 331
Д 661 **К** 662	**Д** 662 **К** 301

Рис. 5.8. Бухгалтерські проведення з обліку видачі заробітної плати та її депонування

5.6. Облік відрахувань на соціальні потреби

Види відрахувань на соціальні потреби відображені на рисунку 5.9, а бухгалтерські проведення - на рисунку 5.10.

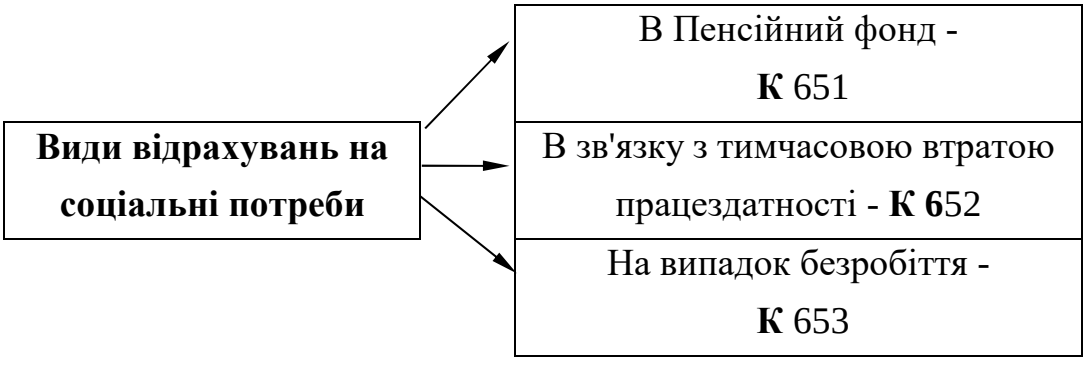

Рис. 5.9. Види відрахувань на соціальні потреби

Д 23, 91, 92, 93, 94 **К** 651, 652, 653

Рис. 5.10. Бухгалтерські проведення з обліку відрахувань на соціальні потреби

5.7. Контрольні запитання

Оберіть вірні відповіді з наведених нижче.

1. Наряд - це первинний документ з обліку:
   1)особового складу підприємства; 2)відпрацьованого часу; 3)виробітку; 4)нема вірної відповіді.
2. Розрахунково-платіжна відомість відноситься до:
   1) бухгалтерських реєстрів; 2) первинних документів; 3)хронологічних документів; 4)систематичних документів.
3. При нарахуванні відпускних управлінському персоналу проводка така ж, як і при нарахуванні їм:
   1)матеріальної допомоги; 2)заробітної плати за відпрацьований час; 3)премії з фонду матеріального заохочення; 4)податків.
4. Нарахування заробітної плати робітникам основних цехів підприємства відображається на бухгалтерських рахунках:
   1) основне виробництво; 2)каса; 3) розрахунковий рахунок; 4)депонована заробітна плата.
5. При нарахуванні заробітної плати робітникам за випуск готової продукції рахунок "Готова продукція":
   1)дебетується; 2)кредитується; 3)не використовується; 4)інколи дебетується, інколи кредитується.
6. Джерелом відрахування коштів у фонд соціального страхування є:
   1)пенсійний фонд; 2)уставний фонд; 3) собівартість продукції; 4)прибуток.
7. Із заробітної плати робітників утримання в Пенсійний фонд:
   1)виконується не завжди; 2)не виконується; 3)виконується з суми, що

вище мінімальної зарплати; 4)виконується завжди.

8. Табель - це первинний документ з обліку:

1)відпрацьованого часу; 2)виробітку; 3)особового складу; 4)нема вірної відповіді.

9. Згідно з законодавством України заробітна плата робітникові нараховується:

1)двічі на місяць; 2)після надходження грошей на розрахунковий рахунок; 3)після надходження грошей в касу; 4)один раз на місяць.

10. При нарахуванні відпускних заборгованість з заробітної плати робітникові:

1)зменшується; 2)зростає; 3)депонується; 4)інколи зростає, інколи зменшується.

11.Із заробітної плати робітника вираховуються суми:

1)за брак не по його вині; 2)на соціальне страхування; 3)у фонд сприяння зайнятості населення; 4)у фонд Чернобиля.

12. При перерахуванні утриманих з зарплати робітника сум використовується рахунок:

1)каса; 2) брак у виробництві; 3) розрахунковий рахунок; 4)нарахована заробітна плата.

13. Нарахування заробітної плати робітникові може відображатися на рахунках:

1)готова продукція; 2)реалізація; 3)фонд матеріального заохочення; 4)каса.

Література: [5, С.3-11; 7, С.3-6; 13, С.304-349; 14, С.221-282; 15, С. 316-356; 17, С. 41-44; 18, С.147-154; 19, С.21-22; 20, 20-22; 21, С.3-9; 28, 180-200].

6. ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

6.1. Класифікація виробничих запасів

На рисунку 6.1 показана класифікація виробничих запасів за важливими для бухгалтерского обліку ознаками, на рисунку 6.2 відображений взаємозв'язок понять, які стосуються даної теми, на рисунку 6.3 - види систем кодування виробничих запасів.

Рис. 6.1. Класифікація виробничих запасів за деякими ознаками

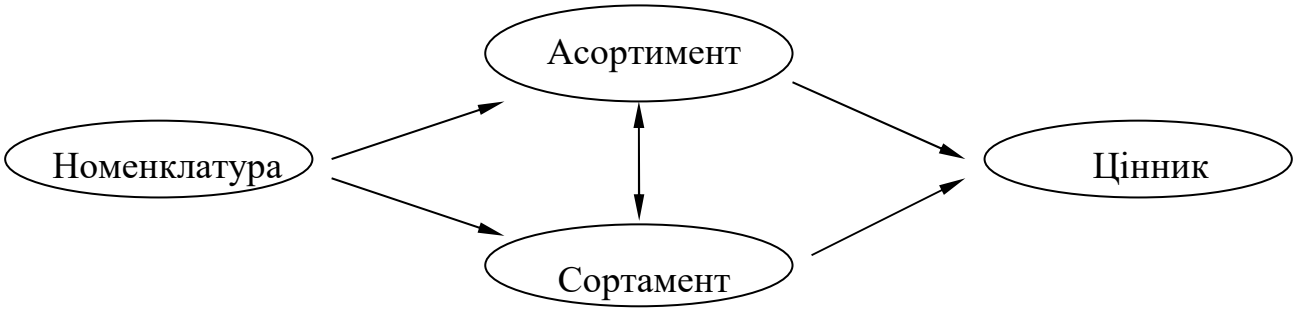

Рис. 6.2. Зв'язок понять щодо виробничих запасів

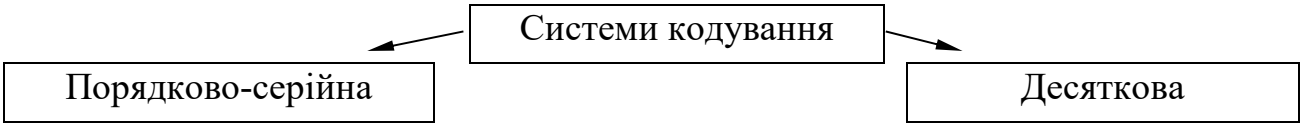

Рис. 6.3. Системи кодування виробничих запасів

6.2. Документальне оформлення надходження виробничих запасів на підприємство

У процесі постачання виробничих запасів на підприємство і розрахунку за них беруть участь декілька суб'єктів, які оформляють показані на рисунку 6.4 облікові документи.

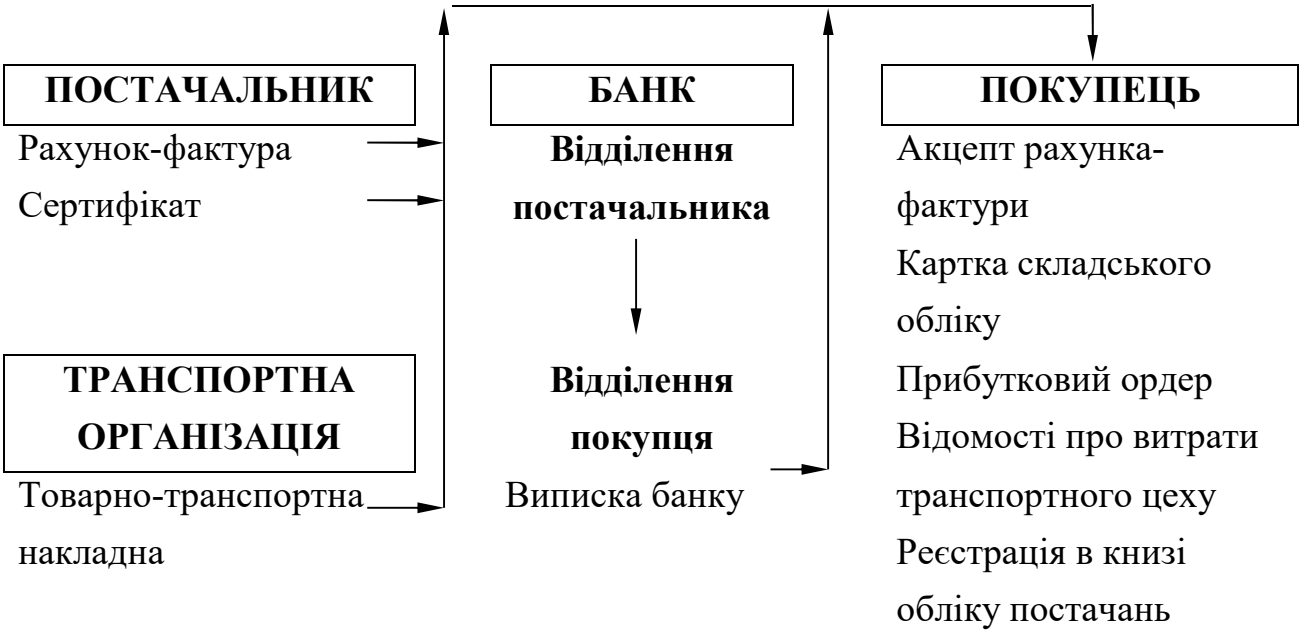

Рис. 6.4. Учасники постачань і облікові документи

Види рахунків-фактур показані на рисунку 6.5, а бухгалтерські проведення з надходження виробничих запасів - на рисунку 6.6.

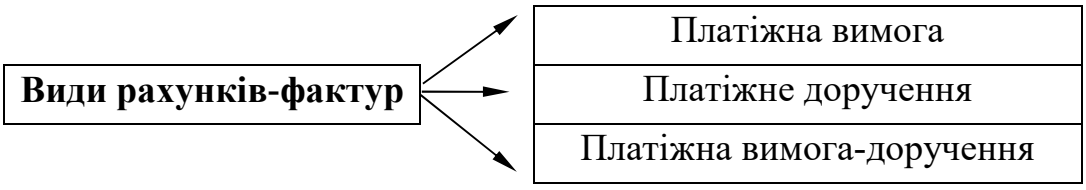

Рис. 6.5. Види рахунків фактур

1. Відстрочка платежу

Д 20...	К 631
Д 641...	К 631
Д 631	К 331

2.Попередня оплата

Д 371	К 331	Д 644	К 631
Д 641	К 644	Д 631	К 371
Д 20... К 631			

Рис. 6.6. Бухгалтерські проведення з надходження виробничих запасів

6.3. Оцінка запасів

Виробничі запаси, які надходять на підприємство, оцінюються за фактичною собівартістю заготівлі (ФСЗ), яка дорівнює:

$$ФСЗ = Ц + ТЗВ,$$

де Ц - ціна купівлі, грн.;

ТЗВ - транспортно-заготівельні витрати, грн.

Склад ТЗВ показано на рисунку 6.7.

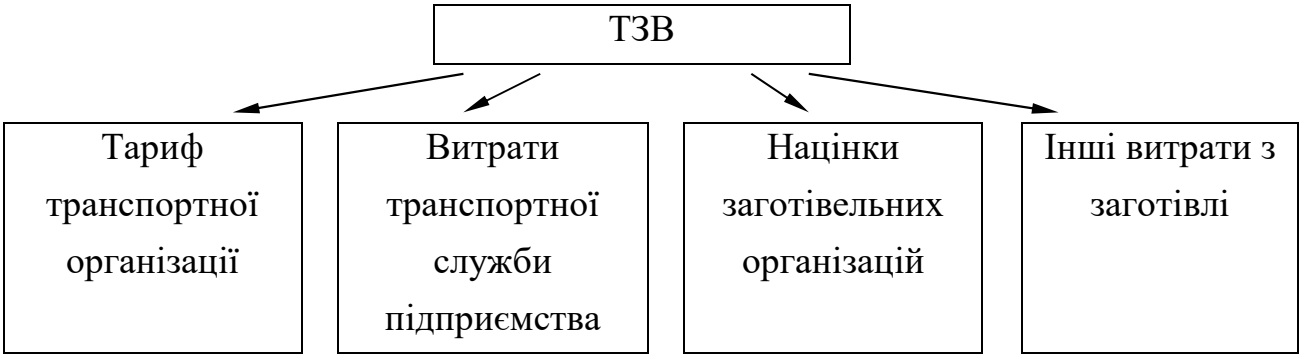

Рис. 6.7. Склад ТЗВ

Методи оцінки запасів, які витрачаються на виробництво та інші цілі, показані на рисунку 6.8.

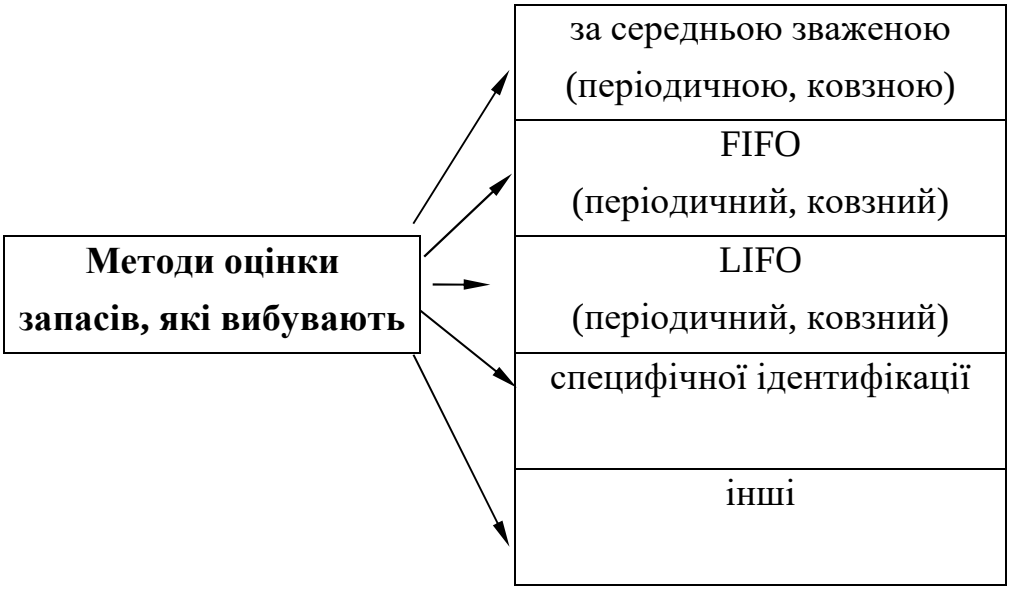

Рис. 6.8. Методи оцінки запасів, які вибувають

6.4. Облік витрати виробничих запасів

Повернемося до рисунку 6.1, на якому наведена класифікація виробничих запасів. За значенням у виробництві вони створюють першу и другу групи. Види первинних документів, які використовуються при витраті виробничих запасів кожної з цих груп, відображені на рисунку 6.9.

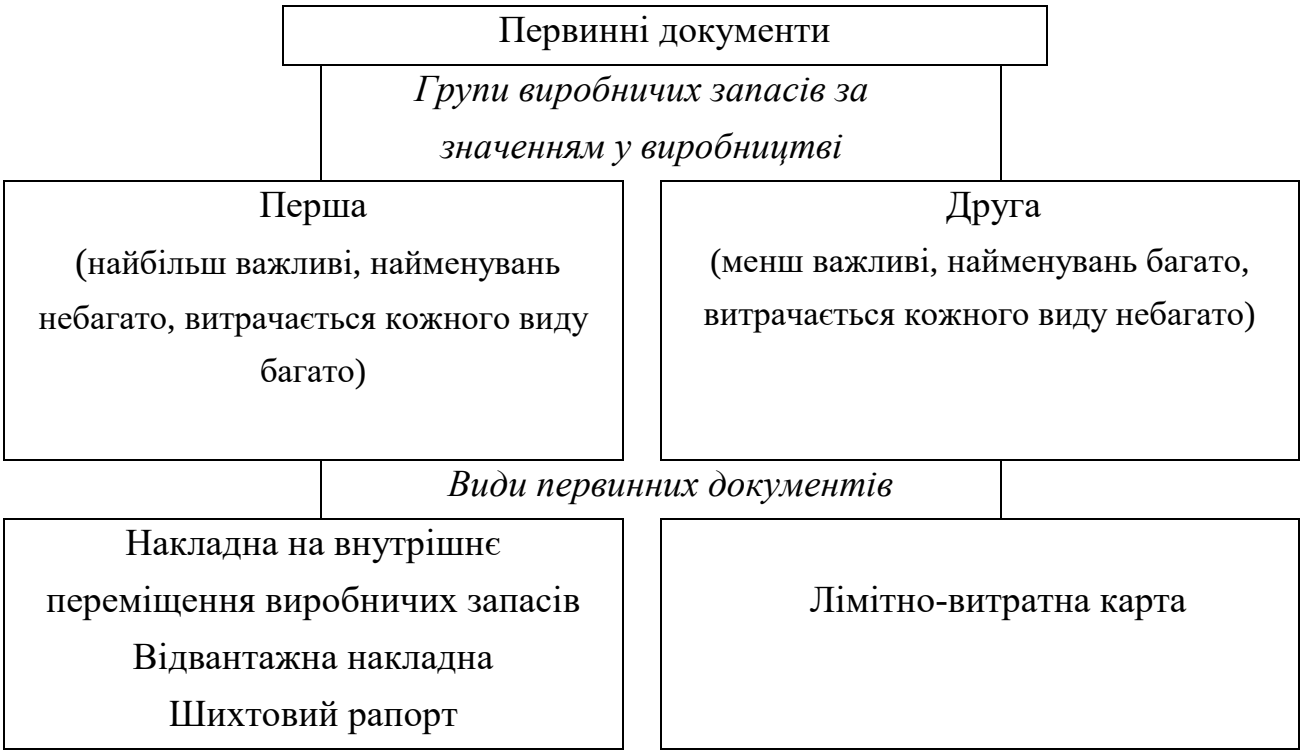

Рис. 6.9. Види первинних документів з витрати виробничих запасів

На рисунку 6.10 наведені основні бухгалтерські проведення з витрати виробничих запасів.

Д 15, 23, 91, 92, 93, 94 **К** 201,... 22, 25

Рис. 6.10. Бухгалтерські проведення з обліку витрати виробничих запасів

6.5. Контрольні запитання

Оберіть вірні відповіді з наведених нижче.

1. Номенклатура - це те ж саме, що:
   1)асортимент; 2)сортамент; 3)цінник; 4)нема вірної відповіді.
2. Використовуються такі системи кодування виробничих запасів:
   1)одинична; 2)десяткова; 3)соткова; 4)тисячна.
3 .Акцепт рахунка-фактури здійснює:
   1)постачальник; 2)покупець; 3)банк постачальника; 4)банк покупця.
3. Рахунок "платіжне доручення" виписує:
   1)покупець; 2)постачальник; 3)банк покупця; 4)банк постачальника.
4. Якщо підприємство надає постачальнику передоплату, то у покупця виникає:
   1)податковий кредит; 2)податкове зобов"язання; 3)або перше, або друге; 4)нема вірної відповіді.
5. Первинний документ "приходний ордер" виписується у покупця:
   1)в фінансовому відділі; 2)в бухгалтерії; 3)у відділі постачань; 4)на складі.
6. При розрахунках з постачальником з відстрочкою платежу рахунок "Розрахунки за авансами виданими":
   1)дебетується; 2)кредитується; 3)сторнується; 4)не використовується.
7. При розрахунках з постачальником за попередньою оплатою рахунок "Розрахунки за авансами виданими":
   1)дебетується; 2)кредитується; 3)сторнується; 4)не використовується.
8. Якщо покупець надає постачальнику виробничих запасів попередню оплату, то бухгалтерське проведення по заліку авансу:
   1)складається постачальником; 2)складається покупцем; 3)складається банком; 4)не складається.
9.Товарно-матеріальні цінності, які надходять на підприємство, відображаються в бухгалтерських рахунках за:
   1)ціною купівлі; 2)фактичною собівартістю заготівлі; 3)середньозваженою собівартістю заготівлі; 4)транспортно-заготівельною вартістю.
10. Первинним документом з витрати товарно-матеріальних цінностей є:
   1)картка складського обліку; 2)приходний ордер; 3)шихтовий рапорт;

4)рахунок-фактура.

11. Найкращим методом оцінки запасів, які витрачаються на під-приємстві, є метод:

1)FIFO; 2)LIFO; 3)середньої зваженої; 4)питання не має сенсу.

12. При витраті виробничих запасів на ремонт бухгалтерський рахунок "Виробничі запаси":

1)дебетується; 2)кредитується; 3)сторнується; 4)не використовується.

13. При витраті виробничих запасів на будівництво бухгалтерський рахунок "Виробництво":

1)дебетується; 2)кредитується; 3)сторнується; 4)не використовується.

Література: [1, С. 3-6; 3, С. 4-24; 6, С. 30-33, 47-50; 13, С. 233-303; 14, С. 177-220; 15, С. 259-315; 17, С. 20-27; 18, С. 112-122; 22, С. 27-40; 28, С. 126-140; 29, С. 306-328, 56-364; 30, С. 102-119].

7.ОБЛІК НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

7.1.Класифікація і оцінка необоротних активів

Класифікація необоротних активів за призначенням наведена на рисунку 7.1. Основні засоби за цією ж ознакою можна класифікувати на такі групи (рисунок 7.2).

Рис. 7.1. Класифікація необоротних активів за призначенням

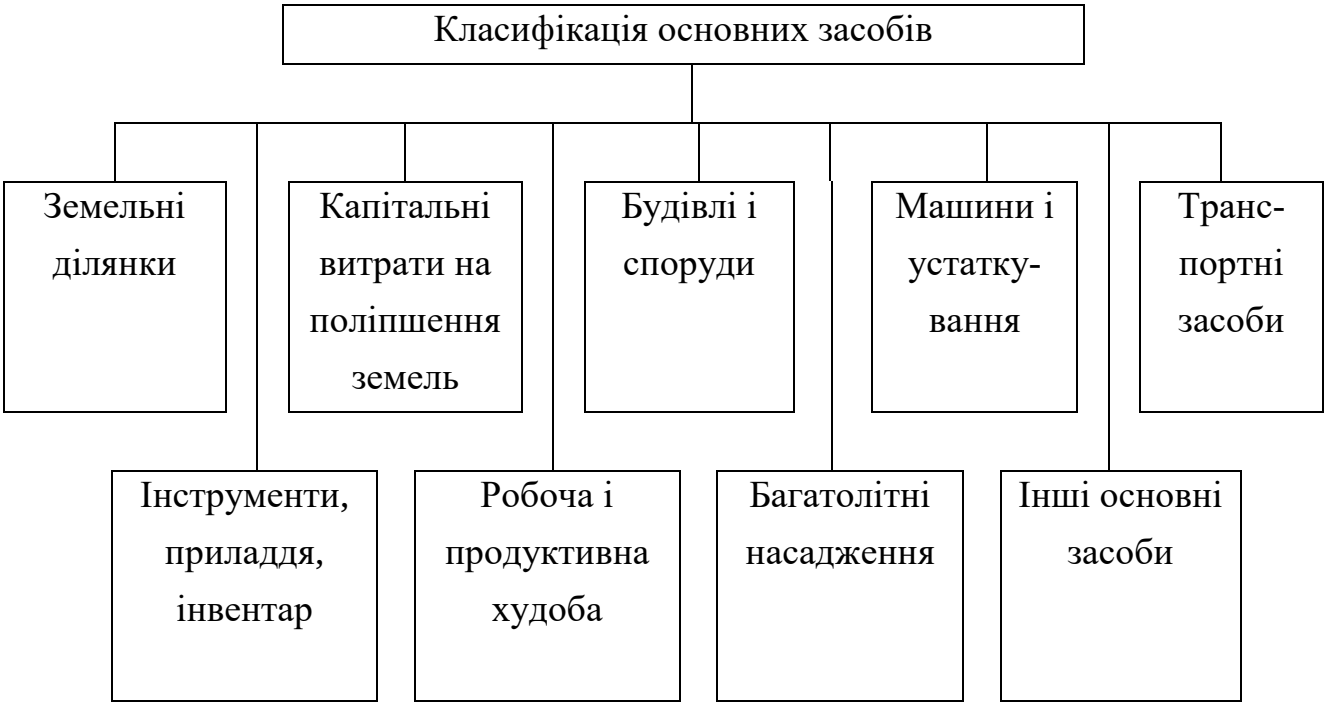

Рис. 7.2. Класифікація основних засобів за призначенням

На рисунку 7.3 наведені види оцінок необоротних активів.

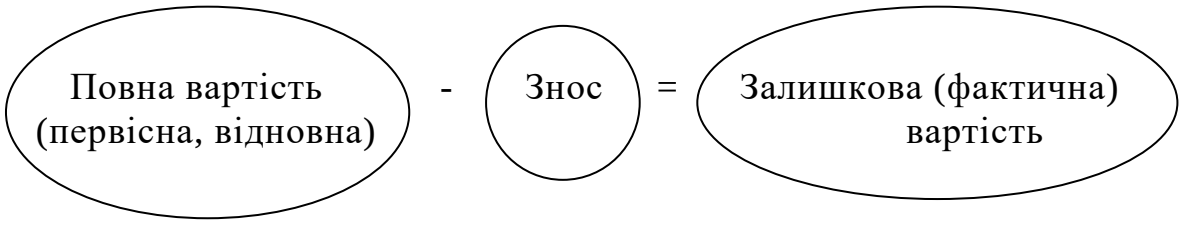

Рис. 7.3. Види оцінок необоротних активів

7.2.Документальне оформлення надходження необоротних активів на підприємство

При надходженні необоротних активів на підприємство використовуються такі документи (рисунок 7.4).

Надходження необоротних активів	Акт прийому-передачі
	Інвентарна картка обліку
	Опис інвентарних карток

Рис. 7.4. Документи з обліку надходження необоротних активів

Бухгалтерські проведення з обліку надходження необоротних активів на підприємство показані в таблиці 7.1.

Таблиця 7.1

Бухгалтерські проведення з обліку надходження необоротних активів

Внесення до статутного фонду	Будівництво основних засобів	Придбання за плату	Безкоштовне отримання
Д 46 **К** 40; **Д** 10-12,18 **К** 46; **Д** 15 **К** 685; **Д** 641 **К** 685; **Д** 10-12,18 **К** 15.	**Д** 15 **К**205,66,65...; **Д** 15 **К** 685; **Д** 641 **К** 685; **Д** 10 **К** 15.	**Д** 15 **К** 631; **Д** 641 **К** 631; **Д** 15 **К** 685; **Д** 641 **К** 685; **Д** 10-12,18 **К** 15.	**Д** 10-12,18 **К**424; **Д** 15 **К** 685; **Д** 641 **К** 685; **Д** 10-12,18 **К** 15. **Д** 424 **К** 745; **Д** 745 **К** 79.

7.3.Облік зносу, амортизації, ремонту і поліпшення необоротних активів

Згідно з П(С)Б0 7 амортизація (знос) необоротних активів в бухгалтерському обліку може нараховуватися з використанням таких методів (рисунок 7.5).

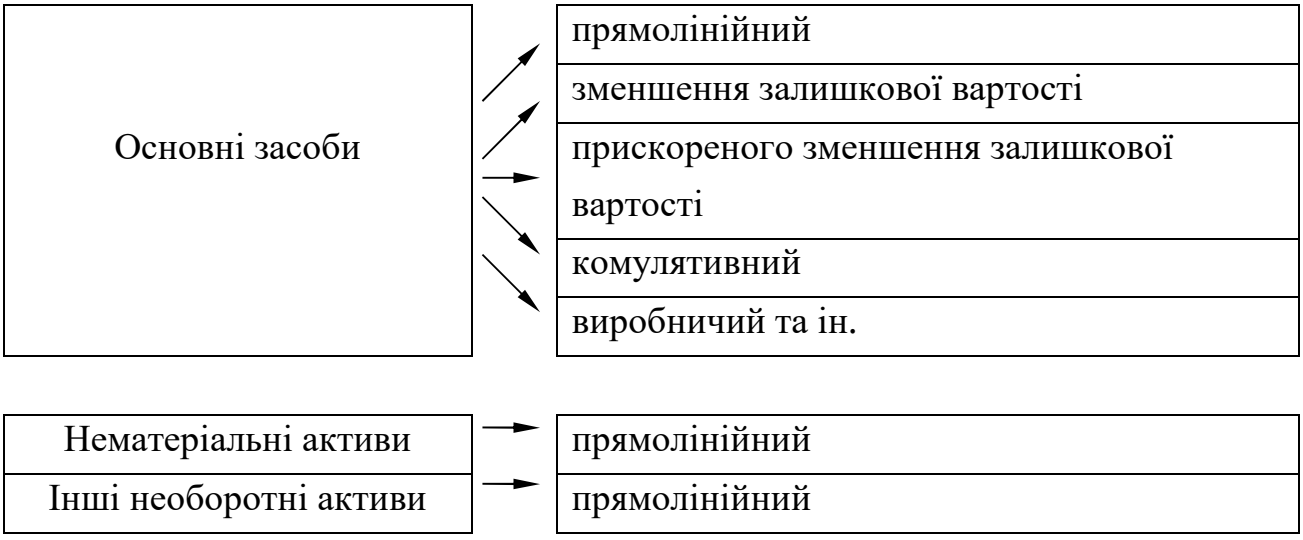

Рис. 7.5. Методи нарахування амортизації (зносу) необоротних активів

В податковому обліку згідно з [3] норми амортизаційних відрахувань становлять в процентах до балансової вартості кожної з груп основних засобів на початок звітного кварталу (рисунок 7.6).

Групи основних засобів в податковому обліку		
група 1	**група 2**	**група 3**
будівлі, споруди, їх структурні компоненти та передавальні пристрої	автомобілі, призначені для перевезення людей, фургони, меблі, електронні та інші машини для автоматичної обробки інформації, офісне обладнання та інвентар	інші основні засоби
Норми амортизаційних відрахувань		
1,25%	**6,25%**	**3,75%**

Рис. 7.6. Норми амортизаційних відрахувань основних засобів в податковому обліку

Проведення з бухгалтерського обліку амортизації (зносу) основних засобів наведені на рисунку 7.7.

Д 23, 91, 92, 93, 94 **К** 13

Рис. 7.7. Бухгалтерські проведення з обліку амортизації (зносу)основних засобів

Проведення з бухгалтерського обліку ремонтів і поліпшення основних засобів наведені на рисунку 7.8.

Д 23, 91, 92, 93, 94 **К** 23, 685
Д 15 **К** 23, 685
Д 641 **К** 685
Д 10 **К** 15

Рис. 7.8. Бухгалтерські проведення з ремонту і поліпшення основних засобів

Відповідно до [3] витрати, пов'язані з ремонтами і поліпшенням основних засобів у сумі, що не перевищує 5% балансової вартості основних засобів, списуються на валові витрати, різниця - на збільшення вартості основних засобів.

7.4.Відображення в обліку вибуття необоротних активів з експлуатації

Первинні документи: Акт на списання основних засобів і Акт на списання автотранспортних засобів. Бухгалтерські проведення з обліку вибуття необоротних активів з експлуатації наведені в таблиці 7.2.

Таблиця 7.2

Бухгалтерські проведення з обліку вибуття необоротних активів з експлуатації

Ліквідація	Продаж	Безоплатна передача	Передача в статутной фонд іншого підприємства
Д 976 **К** 10; **Д** 13 **К** 10; **Д** 20,22 **К** 746; **Д** 976 **К** 66,...685; **Д** 641 **К** 685; **Д** 976 **К** 641.	**Д** 31,37 **К** 742; **Д** 742 **К** 641; **Д** 972 **К** 10; **Д** 13 **К** 10; **Д** 972 **К** 66,...685.	**Д** 976 **К** 10; **Д** 13 **К** 10; **Д** 976 **К** 641.	**Д** 14 **К** 10; **Д** 13 **К** 10; **Д** 14 **К** 746.

7.5. Контрольні запитання

Оберіть вірні відповіді з наведених нижче.

1. Основними засобами підприємства вважаються:
   1)будь-які засобі праці; 2)будь-які предмети праці; 3)не усі засоби праці; 4)не усі предмети праці.
2. Відновна вартість об'єкта основних засобів є:
   1)залишковою; 2)повною; 3)первісною; 4)фактичною.
3. Первинним документом з обліку надходження основних засобів є:
   1)інвентарна картка об"єкта; 2)інвентарний номер об"єкта; 3)картка складського обліку; 4)акт прийому-передачі об"єкта.
4. Аналітичний облік основних засобів ведеться:

1)за групами основних засобів; 2)за інвентарними об"єктами; 3)за субрахунками; 4)за синтетичними рахунками.

5. Надходження основних засобів на підприємство може відображатися на рахунках:

1)незавершене будівництво; 2)амортизаційний фонд; 3)незавершений ремонт; 4)нема вірної відповіді.

6. На нематеріальні активи амортизація:

1)нараховується; 2)не нараховується; 3)нараховується тільки знос; 4)нема вірної відповіді.

7. Капітальний ремонт основних засобів в податковому обліку в межах ліміту здійснюється за рахунок:

1) собівартості продукції; 2)статутного фонду; 3)прибутку; 4)нема вірної відповіді.

8. Витрати на поточний ремонт основних засобів в податковому обліку в межах ліміту здійснюються за рахунок:

1)статутного фонду; 2)прибутку; 3)спеціального фонду; 4)включення до собівартості продукції;

9. Витрати з поліпшення основних засобів в бухгалтерському обліку можуть відображатися на рахунках:

1)незавершене будівництво; 2)ремонт основних засобів; 3)виробництво; 4)нема вірної відповіді.

10. Перерахування грошей підрядчику за ремонт будівель відображається на рахунках:

1)ремонт основних засобів; 2)допоміжні виробництва; 3)некапітальні вкладення; 4)розрахунковий рахунок.

11. Вибуття основних засобів на підприємствах відображається на бухгалтерських рахунках:

1)статутний фонд; 2)знос; 3)устаткування; 4)амортизаційний фонд.

12. При ліквідації основних засобів на рахунок зносу відноситься вартість об'єкта:

1)повна; 2)первісна; 3)відновна; 4)немає вірної відповіді.

Література: [1, С. 3-6; 3, С. 4-24;13, С.154-232; 14, С.119-177; 15, С.193-258; 17, С.4-19; 18, С.155-179; 23, С.11-26; 24, С.16-22; 25, С.4-6; 26, С.5; 30, С.144-169).

8.ОБЛІК ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

8.1.Класифікація витрат

Класифікація витрат за різними ознаками наведена в таблиці 8.1.

Таблиця 8.1

Класифікація витрат підприємства

Ознака	Види витрат
За роллю в процесі виробництва	Основні Накладні
За можливістю включення в собівартість конкретного виду продукції	Прямі Непрямі
В залежності від обсягу виробництва	Змінні (пропорційні, прогресивні, депресивні) Умовно-постійні
За економічною однорідністю витрат	Матеріальні На оплату праці Відрахування на соціальні заходи Амортизація Інші
За статтями калькуляції	За складом статей калькуляції в залежності від галузі і виробництва

8.2.Види собівартості і види калькуляцій

Згідно з П(С)БО 16 розраховується собівартість реалізованої продукції і виробнича собівартість. Склад витрат, які включаються до цих видів собівартості, наведено на рисунках 8.1 та 8.2.

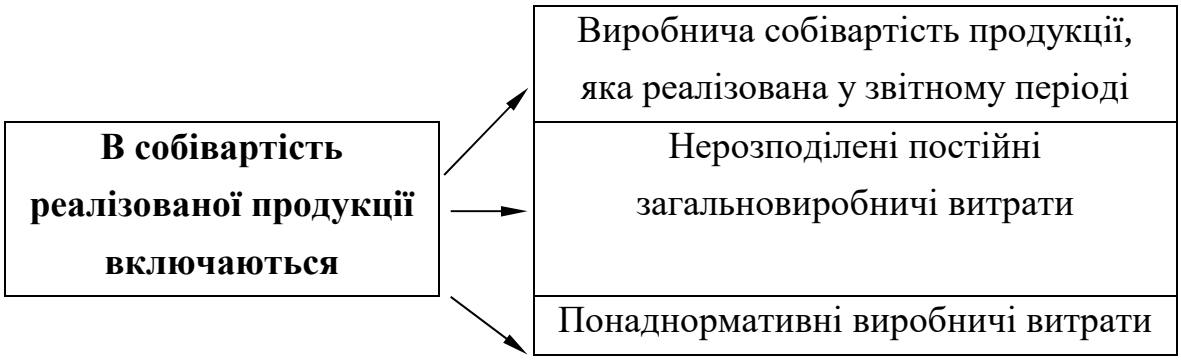

Рис. 8.1. Склад собівартості реалізованої продукції

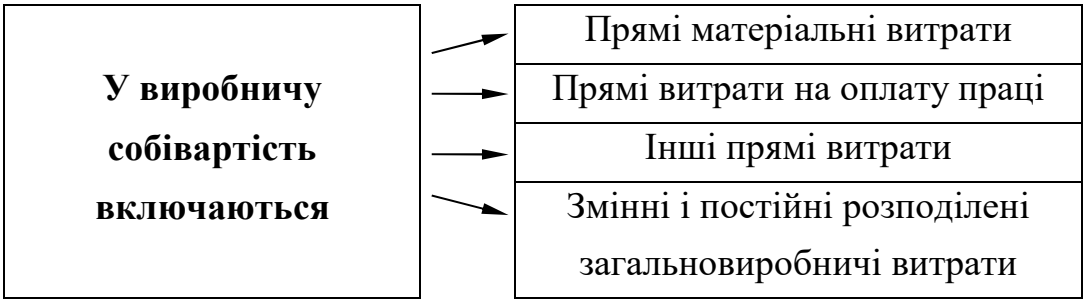

Рис. 8.2. Склад виробничої собівартості

У склад собівартості реалізованої продукції не включаються витрати (рисунок 8.3).

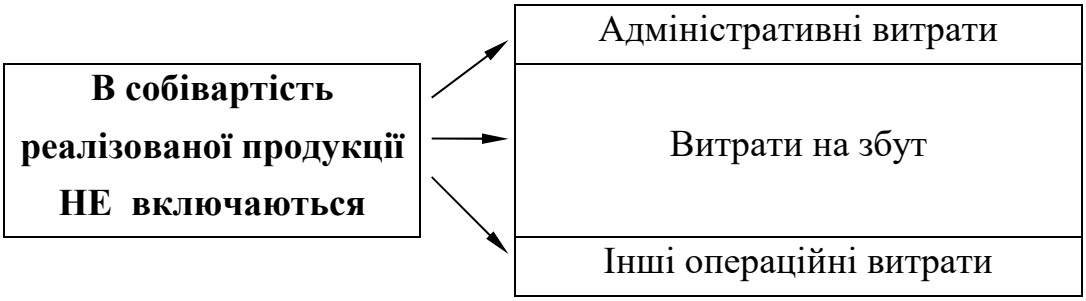

Рис. 8.3. Витрати, які не включаються в склад собівартості реалізованої продукції

Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції визначаються підприємством.

На рисунку 8.4. показані види калькуляцій.

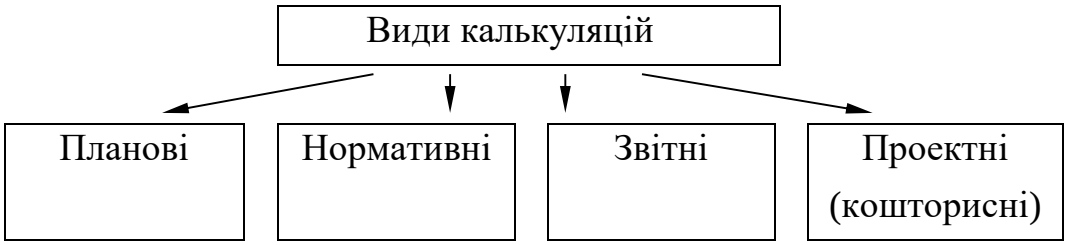

Рис. 8.4. Види калькуляцій

8.3.Методи обліку витрат та їх синтетичний облік

Методи обліку витрат, які використовуються в національній і зарубіжній практиці, наведені на рисунку 8.5, бухгалтерські проведення - на рисунку 8.6.

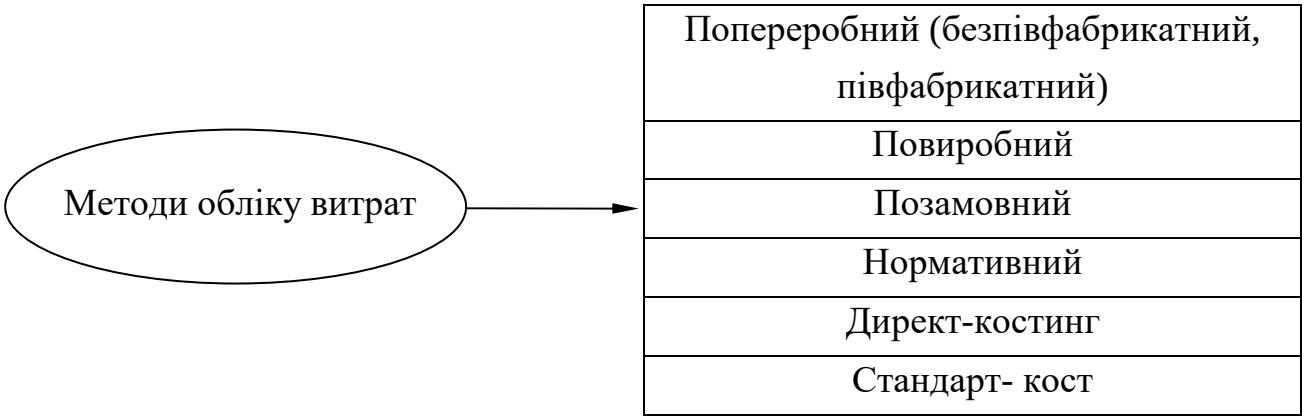

Рис. 8.5. Методи обліку витрат

Д 23,91,92,93,94 **К** 20, 22, 66, 65, 13, 23, 91, 63, 68...
Д 90 **К** 23
Д 79 **К** 90, 92, 93, 94

Рис. 8.6. Бухгалтерські проведення з обліку витрат

8.4. Контрольні запитання

Оберіть вірні відповіді з наведених нижче.

1. В прямі витрати зараховуються:

1)зарплата директора підприємства; 2)зарплата допоміжних робочих; 3)відпускні допоміжних робочих; 4)витрати на сировину та основні матеріали.

2. Витрати на паливо для ремонту будинку заводоуправління включають-ся до собівартості:

1)цехової; 2)виробничої; 3)середньозваженої собівартості заготовлення матеріалів; 4)нема вірної відповіді.

3. Витрати на збут відображаються на бухгалтерському рахунку, який:

1)має сальдо початкове; 2)не має сальдо початкового; 3)має сальдо кінцеве завжди: 4)нема вірної відповіді.

4. При групуванні витрат за економічним змістом виділяють такі їх види:

1)на оплату праці; 2)на ремонт основних засобів; 3)на роботу транспортних підрозділів; 4)на роботу складів.

5. Сальдо на рахунку "Виробництво" буває:

1)тільки дебетовим; 2)тільки кредитовим; 3)інколи дебетовим, інколи кредитовим; 4)сальдо на цьому рахунку ніколи не буває.

6. Попереробний метод обліку витрат може бути одночасно:

1)нормативним; 2)позамовним; 3)повиробним; 4)нема правильної відповіді.

7. Метод обліку витрат "директ-костинг" не може бути одночасно:

1)нормативним; 2)попереробним; 3)методом обліку змінних витрат; 4)методом обліку постійних витрат.

8. По можливості віднесення на даний вид продукції витрати бувають:

1)основними; 2)непрямими; 3)накладними; 4)виробничими.

9. Залишки незавершеного виробництва відображаються на рахунку "Виробництво":

1)по дебету; 2)по кредиту; 3)інколи по дебету, інколи по кредиту; 4)цей рахунок не використовується.

10. По ролі в процесі виробництва витрати поділяють на:

1)прямі і непрямі; 2)постійні і змінні; 3)основні і накладні; 4)ті, що включаються і ті, що не включаються в собівартість продукції.

11. Сальдо на рахунку "Загальногосподарчі витрати" буває:

1)тільки дебетовим; 2)тільки кредитовим; 3)інколи дебетовим, інколи кредитовим; 4)сальдо на цьому рахунку ніколи не буває.

12. При списанні витрат на матеріали на виробничу собівартість рахунок "Виробничі запаси":

1)дебетується; 2)кредитується; 3)сторнується; 4)не використовується.

13. Адміністративні витрати списуються на:

1)виробничу собівартість; 2)собівартість реалізованої продукції; 3)фінансові результати; 4)нема вірної відповіді.

Література: [1, С.3-6; 3, С.4-24; 6, С.47-51; 13, С.350-411; 14, С.283-367; 15, С.552-641; 17, С.45-54; 18, С.135-137; 27, С.4-18; 29, С.243-252].

9.ОБЛІК ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ, РЕАЛІЗАЦІЇ, ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА

9.1.Облік готової продукції

На рисунку 9.1 показані первинні документи з обліку готової продукції, виконаних робіт та послуг, на рисунку 9.2 - синтетичний облік цих операцій.

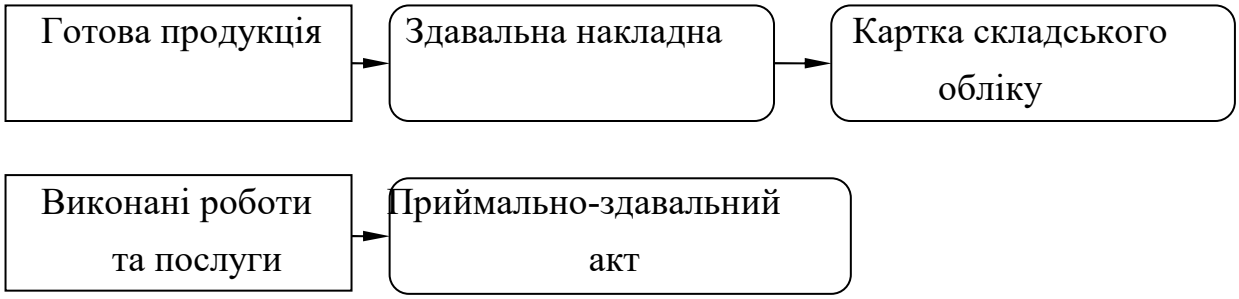

Рис. 9.1. Первинні документи з обліку готової продукції, виконаних робіт та послуг

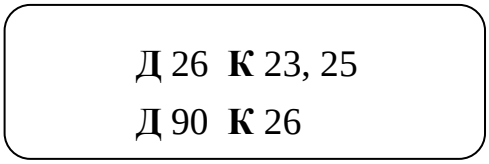

Рис. 9.2. Бухгалтерські проведення з обліку готової продукції

9.2.Облік реалізації

При реалізації продукції оформляються такі ж первинні документи, які складає постачальник (див. рис. 6.4.). Кореспонденція рахунків показана на рисунку 9.3.

Відвантаження з відстрочкою платежу
Д 36 **К** 70; **Д** 70 **К** 641; **Д** 311 **К** 36

Відвантаження за попередньою оплатою
Д 311 **К** 681; **Д** 643 **К** 641;
Д 36 **К** 70; **Д** 70 **К** 643; **Д** 681 **К** 36

Рис. 9.3. Бухгалтерські проведення з обліку реалізації готової продукції

9.3.Облік фінансових результатів

Синтетичний облік фінансових результатів роботи підприємства наведений на рисунку 9.4.

Д 79 **К** 90 **Д** 79 **К** 641
Д 70 **К** 79 **Д** 79 **К** 44
Д 79 **К** 70 **Д** 44 **К** 79
Д 79 **К** 92, 93, 94

Рис. 9.4. Бухгалтерські проведення з обліку фінансових результатів

9.4.Контрольні запитання

Оберіть вірні відповіді з наведених нижче.

1. Первинним документом з обліку готової продукції є:
   1)рахунок-фактура; 2)платіжне доручення; 3)лімітно-заборна карта;
   4)нема вірної відповіді.

2. При відвантаженні продукції без попередньої оплати у продавця виникає:
1)податковий кредит; 2)податкове зобов'язання; 3)заборгованість перед бюджетом; 4)нема вірної відповіді.
3. При відвантаженні продукції з попердньою оплатою у продавця виникає:
1)податковий кредит; 2)податкове зобов'язання; 3)заборгованість перед бюджетом; 4)нема вірної відповіді.
4. При відвантаженні продукції рахунок "Поточний рахунок":
1)дебетується; 2)кредитується; 3) інколи дебетується, інколи кредитується; 4)не використовується.
5. Для попередньої оплати за продукцію покупець використовує первинний документ:
1)платіжну вимогу; 2)платіжну вимогу-доручення; 3)платіжне доручення; 4)нема вірної відповіді.
6. При відвантаженні продукції з попердньою оплатою виникає:
1)аванс виданий; 2)аванс одержаний; 3)дебіторська заборгованість; 4)нема вірної відповіді.
7. При відвантаженні продукції рахунок "Розрахунки за податками":
1)завжди дебетується; 2)завжди кредитується; 3) інколи дебетується, інколи кредитується; 4)не використовується.
8. При відвантаженні продукції рахунок "Доход":
1)завжди дебетується; 2)завжди кредитується; 3) інколи дебетується, інколи кредитується; 4)не використовується.
9. Вартість готової продукції списується на:
1)доход; 2)собівартість реалізованої продукції; 3)податковий кредит; 4)податкове зобов'язання.
10. Собівартість реалізованої продукції списується на:
1)доход; 2)фінансові результати; 3)виробничу собівартість; 4)реалізацію.
11. Адміністративні витрати списуються на:
1)виробничу собівартість; 2)собівартість реалізованої продукції; 3)фінансові результати; 4)доход.
12. Витрати на збут списуються на:
1)виробничу собівартість; 2)собівартість реалізованої продукції; 3)фінансові результати; 4)доход.
13 .При відображенні фінансових результатів на прибутку або на збитках рахунок "Фінансові результати":

1)завжди дебетується; 2)завжди кредитується; 3) інколи дебетується, інколи кредитується; 4)не використовується.

Література: [1, С.3-6; 3, С.4-24; 6, С.45-51; 13, С.412-436, 524-545; 14, С.368-390, 514-523; 15, С.656-712; 29, С.203-230].

ВИСНОВОК

В даній роботі наведені опорні конспекти найважливіших лекцій з дисципліни "Бухгалтерський облік". Конспект лекцій повинен використовуватися студентами під час їх читання. Окремі пояснення за темами доцільно робити під час занять безпосередньо в цьому конспекті лекцій. Його використання дозволить краще засвоїти матеріал, ефективніше готуватися до іспитів завдяки залученню в цей процес зорової пам'яті. Використання даної роботи дозволить частково або повністю виключити ведення студентом свого конспекту під час лекцій, що сприятиме зменшенню витрат часу на аудиторну роботу без зниження якості засвоєння навчального матеріалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон Украины от 16.07.99 № 996 - XIV "О бухгалтерском учете и финансовой отчетности в Украине" с измен. и дополн.//Все о бухгалтерском уче-те.- 2000.- №86.- С.3-6.
2. Закон Украины от 03.04.97 № 168/97-ВР "О налоге на добавленную стоимость" с измен. и дополн.//Все о бухгалтерском учете.- 2000.- №72.- С.2-20.
3. Закон Украины от 22.05.97 № 283/97-ВР "О налогообложении прибыли предприятий" с измен. и дополн.//Все о бухгалтерском учете.- 2001.- №52.- С.4-24.
4. Закон Украины от 15.11.96 № 504/96-ВР "Об отпусках" с измен. и дополн.//Все о бухгалтерском учете.- 2001.- №50.- С.36-45.
5. Декрет КМУ от 26.12.92 № 13-92 "О подоходном налоге с граждан" с измен. и дополн.//Все о бухгалтерском учете.- 2000.- №67.- С.3-11.
6. Положения (стандарты) бухгалтерского учета №№ 1-12, 14-17, 19-21, 25 //Все о бухгалтерском учете.- 2001.- №37.- 63с.
7. Постанова правління НБУ від 19.02.01 № 72 "Про затвердження положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні"//Все про бухгалтерський облік.- 2000.- №86.- С.3-6.
8. Приказ Главного архивного управления при КМУ от 20.07.98 № 41 "Об утверждении перечня типовых документов"//Все о бухгалтерском учете.- 2000.- №42.- С.2-30.

9. Кузьминский А.Н.Теория бухгалтерского учета:Учебник.- К.:Выща шк., 1990.- 311с.
10. Палий В.Ф., Соколов Я.В.Теория бухгалтерского учета:Учебник.- М.: Финансы и статистика, 1988.- 279с.
11. Соколов Я.В. История развития бухгалтерского учета.- М.: Финансы и статистика, 1985.- 367с.
12. Король Г.А., Король А.А. История бухгалтерского учета.- Днепропетровск: ГМетАУ, 1997.- 59с.
13. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підруч.- 5-те вид.,допов. й переробл. - К.: А.С.К., 2000.- 784с.
14. Грабова Н.Н., Добровский В.Н. Бухгалтерский учет в производственных и торговых предприятиях 2000.: Учеб.пособие для студентов вузов /Под ред. Н.В.Кужельного.- К.: А.С.К., 2000.- 624с.
15. Завгородний В.П. Бухгалтерский учет в Украине (с использованием национальных стандартов): Учеб.пособие для студентов вузов.- 5-е изд., доп. и перераб. - К.: А.С.К., 2001.-848с.
16. Король Г.А., Козенков Д.Е. Документы и формы бухгалтерского учета: Учебное пособие.- Днепропетровск: ИПК МК, 1998.- 92с.
17. Проводки 2001: для всех и каждого//Все о бухгалтерском учете.- 2001.- №7.- 63с.
18. Энциклопедия бухгалтерских проводок //Бухгалтерия.- 2001.- № 43.-225с.
19. Мизюк В. Документальное оформление начисления и выдачи заработной платы //Все о бухгалтерском учете.- 2001.- №55.- С.21-22.
20. Уяздовская О. Оплата труда сегодня//Все о бухгалтерском учете.- 2000.- №99.- С.20-22.
21. Василенко Р. Отпуска: расчет, оформление и учет//Все о бухгалтерском учете.- 2001.- №50.- С.3-9.
22. Буфатина И.Учет запасов//Все о бухгалтерском учете.-2000.- №52.-С.27-40.
23. Каменская Т. Бухгалтерский учет основных средств //Все о бухгалтерском учете.- 2000.- №52.- С.11-26.
24. Губачев В., Губачева О. Операции с основными средствами//Все о бухгалтерском учете.- 2001.- №32.- С.16-22.
25. Алексеева А., Бакун Ю. Нематериальные активы: Бухгалтерский и налоговый учет амортизации // Все о бухгалтерском учете.- 2000.-№37.- С.4-6.
26. Погорелова Н. Налоговый учет малоценных необоротных материальных активов//Все о бухгалтерском учете.- 2001.- №23.- С.5.
27. Буфатина И. Учет в производстве //Все о бухгалтерском учете.- 2001.- №57.- С.4-18.
28. Бухгалтерский учет и анализ в США.-М.:Финансовые известия, 1994.-432с.
29. Хендриксен Э.С., Ван Бреда М.Ф. Теория бухгалтерского учета: Пер. с англ./ Под ред. Я.В.Соколова.- М.: Финансы и статистика, 1997.- 576с.
30. Соловьева О.В. Зарубежные стандарты учета и отчетности. - М.:Аналитика-Пресс, 1998. -288с.

Навчальне видання

Король Григорета Олександрівна

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

Опорний конспект лекцій

Тем.план 2002, поз. 98

Підписано до друку 15.03.02. Формат 60х84 1/16. Папір друк.
Друк плоский. Облік.-вид. арк. 3,29. Умов. друк. арк. 3,25
Тираж 100 прим. Замовлення № 20

Національна металургійна академія України
49600, Дніпропетровськ-5, пр. Гагаріна, 4

_____

Редакційно-видавничий відділ НМетАУ